

31998R2700

18.12.1998.

EIROPAS KOPIENU OFICIĀLAIS VĒSTNESIS

L 344/49

KOMISIJAS REGULA (EK) Nr. 2700/98**(1998. gada 17. decembris)****par rādītāju definēšanu uzņēmējdarbības strukturālās statistikas vajadzībām****(Dokuments attiecas uz EEZ)**

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA,

ņemot vērā Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu,

ņemot vērā Padomes Regulu (EK, *Euratom*) Nr. 58/97 (1996. gada 20. decembris) par uzņēmējdarbības strukturālo statistiku ⁽¹⁾, un jo īpaši tās 12. panta iii) punktu,tā kā ar Padomes Regulu (EK, *Euratom*) Nr. 58/97 ir izveidota vienota sistēma, pēc kuras apkopot Kopienas statistiku par uzņēmumu struktūru, darbībām, konkurētspēju un darbības sekmēm Kopienā;

tā kā ir jāievieš definīciju kopums uzņēmējdarbības strukturālās statistikas rādītājiem;

tā kā paredzētie pasākumi ir saskaņā ar Statistikas programmu komitejas atzinumu,

IR PIEŅĒMUSI ŠO REGULU.

1. pants

1. Šīs regulas pielikumā definēti rādītāji, kas minēti Regulas (EK, *Euratom*) Nr. 58/97 4. pantā.
2. Šajās definīcijās, kur ir atsaucies uz uzņēmumu pārskatiem, izmantoti posteņi, kas minēti Padomes Direktīvas 78/660/EEK ⁽²⁾ 9. pantā (bilance), 23. pantā (peļņas un zaudējumu aprēķins) vai 43. pantā (pārskata pielikums).

2. pants

1. Dalībvalstis piemēro šīs definīcijas datiem, kas attiecas uz 1999. gadu un turpmākiem pārskata gadiem.
2. Dalībvalstis piemēro šīs definīcijas arī datiem, kas attiecas uz 1995., 1996., 1997. un 1998. pārskata gadu, ja tas atbilst spēkā esošai valstu praksei.

*3. pants*Šī regula stājas spēkā 20. dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Kopienu Oficiālajā Vēstnesī*.⁽¹⁾ OV L 14, 17.1.1997., 1. lpp.⁽²⁾ OV L 222, 14.8.1978., 11. lpp.

Šī regula uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojama visās dalībvalstīs.

Briselē, 1998. gada 17. decembrī

Komisijas vārdā —

Komisijas loceklis

Yves-Thibault de SILGUY

PIELIKUMS

RĀDĪTĀJU DEFINĪCIJAS

Kods: **11 11 0**

Nosaukums: **Uzņēmumu skaits**

Definīcija

To uzņēmumu skaits, kas attiecīgajā kopā reģistrēti komercreģistrā pēc kļūdu, jo īpaši apsekojuma sistēmas kļūdu, izlabošanas. Neaktīvus uzņēmumus neieskaita. Šajā statistikā būtu jāietver visi uzņēmumi, kas bijuši aktīvi vismaz kādu daļu laika pārskata periodā.

Kods: **11 12 0**

Nosaukums: **Jaundibināto uzņēmumu skaits**

Definīcija

To jaundibināto uzņēmumu skaits, kas attiecīgajā kopā reģistrēti komercreģistrā, pēc kļūdu izlabošanas. Uzņēmuma dibināšana ir ražošanas faktoru kombinācijas izveidošana, ievērojot to, ka šajā procesā nevar būt iesaistīti citi uzņēmumi. Jaundibināto uzņēmumu skaitā neiekļauj kopas ierakstus, kas izdarīti uzņēmumu grupas apvienošanās, sašķelšanas, nodalīšanas vai restrukturizēšanas dēļ. Neiekļauj tās apakškopas ierakstus, kuri izdarīti, uzņēmumam tikai mainot savu darbību.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Uzņēmumu skaita (11 11 0) daļa.

Kods: **11 13 0**

Nosaukums: **Likvidēto uzņēmumu skaits**

Definīcija

To likvidēto uzņēmumu skaits, kas attiecīgajā kopā reģistrēti komercreģistrā pēc kļūdu izlabošanas. Uzņēmuma likvidēšana ir ražošanas faktoru kombinācijas izbeigšanās, ievērojot to, ka šajā procesā nevar būt iesaistīti citi uzņēmumi. Likvidēto uzņēmumu skaitā neiekļauj ierakstus, kas no kopas ir svītroti uzņēmumu grupas apvienošanās, pārņemšanas, sašķelšanās vai pārstrukturizēšanas dēļ. Neiekļauj apakškopas ierakstus, kas no tās dzēsti, uzņēmumam tikai mainot savu darbību.

Kods: **11 21 0**

Nosaukums: **Vietējo vienību skaits**

Definīcija

To vietējo vienību skaits, kas attiecīgajā kopā reģistrētas komercreģistrā pēc kļūdu, jo īpaši apsekojuma sistēmas kļūdu, izlabošanas. Vietējās vienības jāiekļauj arī tad, ja tajās nav algotu darbinieku. Šajā statistikā būtu jāiekļauj visas vienības, kas bijušas aktīvas vismaz kādu daļu laika pārskata periodā.

Kods: **11 31 0**

Nosaukums: **Ekonomiskās darbības vienību skaits**

Definīcija

To ekonomiskās darbības vienību skaits, kas attiecīgajā kopā reģistrētas komercreģistrā pēc kļūdu, jo īpaši apsekojuma sistēmas kļūdu, izlabošanas, vai aptuvens aprēķins, ja šādu vienību veidu neregistrē. Šajā statistikā būtu jāiekļauj visas vienības, kas bijušas aktīvas vismaz kādu daļu laika pārskata periodā.

Kods: **12 11 0**
 Nosaukums: **Apgrozījums**

Definīcija

Apgrozījums ietver kopsommas, par ko apsekojamā vienība izrakstījusi rēķinus pārskata periodā, un tas atbilst trešām personām piegādātu preču vai pakalpojumu tirgus noietam.

Apgrozījumā ieskaita visas nodevas un nodokļus par precēm un pakalpojumiem, par ko apsekojamā vienība izrakstījusi rēķinus, izņemot PVN, par ko apsekojamā vienība izrakstījusi rēķinus saviem klientiem, un citus līdzīgus atskaitāmus nodokļus, kas tieši saistīti ar apgrozījumu.

Tāpat apgrozījumā ieskaita visus citus maksājumus (pārvadāšanas, iepakojšanas u. tml. maksājumus), ko sedz klienti, pat tad, ja šos maksājumu rēķinos izdala atsevišķi. Jāatskaita cenu pazeminājumi, rabati un atlaides, kā arī atpakaļ nodota iepakojuma vērtība.

Ieņēmumus, ko uzņēmumu pārskatos klasificē kā pārējos saimnieciskās darbības ieņēmumus, finanšu ieņēmumus un ārkārtas ieņēmumus, apgrozījumā neieskaita. Neieskaita arī kārtējās subsīdijas, ko saņem no valsts iestādēm vai Eiropas Savienības iestādēm.

Attiecībā uz NACE Rev. 1 (saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija Eiropas Kopienā) klasēm 66.01 un 66.03 atbilstošais šā rādītāja nosaukums ir "Bruto parakstītās prēmijas".

Piezīme: netiešos nodokļus var iedalīt trīs grupās.

- i) Pirmajā grupā ietilpst PVN un citi ar apgrozījumu tieši saistīti atskaitāmi nodokļi, ko neieskaita apgrozījumā. Šos nodokļus pa posmiem iekasē uzņēmums, un tos pilnībā maksā gala pircējs.
- ii) Otrā grupa attiecas uz visām citām nodevām un nodokļiem, kas saistīti ar produktiem un ir vai nu 1) saistīti ar apgrozījumu un nav atskaitāmi vai 2) ar apgrozījumu nesaistīti nodokļi par produktiem. Šajā grupā ieskaita arī nodokļus un nodevas par importu un nodokļus par preču un pakalpojumu ražošanu, eksportu, pārdošanu, nodošanu, nomāšanu un piegādi vai par to izmantošanu pašu patēriņam vai pašu kapitāla veidošanai.
- iii) Trešā grupa attiecas uz nodokļiem un nodevām, kas saistītas ar ražošanu. Šie nodokļi un nodevas ir obligāti, neatlīdzināmi maksājumi naudā vai natūrā, ko iekasē valsts iestādes vai Eiropas Savienības iestādes attiecībā uz preču un pakalpojumu ražošanu un importu, darbaspēka nodarbināšanu, ražošanā izmantotas zemes, ēku vai citu pamatlīdzekļu īpašumtiesībām vai izmantošanu neatkarīgi no saražoto vai pārdoto preču un pakalpojumu daudzuma vai vērtības.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Apgrozījums, kā tas iepriekš definēts statistikas vajadzībām, veido grāmatvedības posteni "tūrais apgrozījums".

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

- Apgrozījumu izmanto, aprēķinot *produkcijas vērtību* (12 12 0) un citas kopsommas un bilances,
- Apgrozījumu var sadalīt atbilstoši darbībām: *apgrozījums no i) pamatdarbības, ii) rūpnieciskām darbībām, iii) pirkšanas un tālākas pārdošanas tirdzniecības darbībām, iv) starpniecības (agēnta) darbībām, v) citām pakalpojumu sniegšanas darbībām* (18 11 0 līdz 18 15 0),
- Apgrozījumu var sadalīt atbilstoši produktu veidam: *apgrozījuma sadalījums pēc produktu veida* (18 21 0),
- Apgrozījumu var sadalīt atbilstoši patērētāju veidam: *apgrozījuma procentuālā daļa darījumos ar i) mazumtirgotājiem* (25 11 1), ii) *profesionāliem lietotājiem* (25 11 2), iii) *gala patērētājiem* (25 11 3).

Kods: **12 12 0**
 Nosaukums: **Produkcijas vērtība**

Definīcija

Ar produkcijas vērtību mēra uzņēmuma faktiski saražoto apjomu, pamatojoties uz noietu, ieskaitot krājumu izmaiņas un preču un pakalpojumu tālāku pārdošanu.

Produkcijas vērtību definē šādi: apgrozījums plus vai mīnus gatavās produkcijas, nepabeigtās produkcijas un tālākai pārdošanai iepirkto preču un pakalpojumu krājumu izmaiņas, mīnus tālākai pārdošanai paredzētu preču un pakalpojumu pirkumi, plus kapitalizētā produkcija, plus pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi (izņemot subsīdijas), ieņēmumus un izdevumus, ko uzņēmumu pārskatos klasificē kā finanšu vai ārkārtas ieņēmumus un izdevumus,

produkcijas vērtībā neieskaita. Tālākai pārdošanai paredzētu preču un pakalpojumu pirkumos ieskaita to pakalpojumu pirkumus, kas izdarīti, lai šos pakalpojumus tādā pašā stāvoklī pārdotu trešām personām.

Attiecībā uz NACE Rev. 1 klasēm 66.01 un 66.03 ir vajadzīgas īpašas aprēķina metodes.

Piezīme: kapitalizēta produkcija ietver pašražotu produkciju, ko ražotāji patur kā ieguldījumu. Pašražotā produkcija ietver materiālu pamatlīdzekļu (ēku u.c.) un nemateriālu pamatlīdzekļu (programmatūras izstrāde u.c.) ražošanu. Kapitalizēta produkcija ir nepārdotā produkcija, un tās vērtība ir vienāda ar ražošanas izmaksām. Jāņem vērā, ka šie ražošanas līdzekļi arī ir jāietver ieguldījumos.

Piezīme: "pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi" ir uzņēmumu grāmatvedības posteņi. Šā posteņa saturs var būt atšķirīgs dažādām nozarēm, kā arī mainīties, laikam ejot, un tāpēc to nevar precīzi definēt statistikas vajadzībām.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Produkcijas vērtības sastāvdaļas iekļauj šādos grāmatvedības posteņos:

- tīrais apgrozījums,
- pārējo saimnieciskās darbības ieņēmumu daļa (atskaitot subsīdijas),
- gatavās produkcijas un nepabeigtās produkcijas krājumu izmaiņas, daļa izejvielu un palīgmateriālu, kas attiecas uz tālākai pārdošanai paredzēto preču pirkumiem un to krājumu izmaiņām,
- darbs, ko uzņēmums veicis pats saviem nolūkiem un kapitalizējis.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Produkcijas vērtību aprēķina šādi:

apgrozījums (12 11 0),

- +/- uzņēmuma saražotās gatavās produkcijas un nepabeigtās produkcijas krājumu izmaiņas (13 21 3),
- +/- to preču un pakalpojumu krājumu izmaiņas, kas iepirkti tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī, kādā tie saņemti (13 21 1),
- preču un pakalpojumu pirkumi, kas izdarīti to tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī, kādā tie saņemti (13 12 0),
- + kapitalizētā produkcija,
- + pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi (izņemot subsīdijas).
- Produkcijas vērtību izmanto, aprēķinot pievienoto vērtību pēc ražošanas faktoru izmaksām (12 15 0) un citas kopsummas un bilances.

Kods: **12 13 0**

Nosaukums: **Peļņas bruto norma no tālākai pārdošanai paredzētām precēm**

Definīcija

Tā atbilst ienākumam, ko gūst, preces nopērkot un pārdodot tālāk bez turpmākas pārstrādes. To aprēķina pēc to preču un pakalpojumu apgrozījuma, pirkumu summas un krājumu izmaiņām, kas iepirkti tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī, kādā tie saņemti.

Tālākai pārdošanai paredzētu preču un pakalpojumu apgrozījumā, pirkumos un krājumu izmaiņās ieskaita to pakalpojumu pārdošanu, pirkšanu un krājumu izmaiņas, kas iepirkti tālākai pārdošanai trešām personām tādā pašā stāvoklī.

To sauc arī par tirdzniecības peļņas bruto normu.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Šos datus uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tie ir daļa no tīrā apgrozījuma un izejvielām un palīgmateriāliem.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Peļņas bruto normu no tālākai pārdošanai paredzētām precēm aprēķina šādi:

pirkšanas un tālākas pārdošanas tirdzniecības darbību apgrozījums (18 13 0),

– *preču un pakalpojumu pirkumi, kas izdarīti to tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī, kādā tie saņemti (13 12 0),*

+/- *to preču un pakalpojumu krājumu izmaiņas, kas iepirkti tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī, kādā tie saņemti (13 21 1),*

— *Peļņas bruto norma no tālākai pārdošanai paredzētām precēm ir produkcijas vērtības (12 12 0) daļa.*

Kods: **12 14 0**

Nosaukums: **Pievienotā vērtība pēc pamatcenām**

Definīcija

Pievienoto vērtību pēc pamatcenām aprēķina, ņemot vērā produkcijas vērtību, plus subsīdijas par produktiem, mīnus preču un pakalpojumu pirkumi (neattiecas uz tām precēm un pakalpojumiem, kas iepirkti tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī), plus vai mīnus izejvielu un palīgmateriālu krājumu izmaiņas, mīnus citi nodokļi par produktiem, kas ir saistīti ar apgrozījumu, bet nav atskaitāmi. Tā ir vienāda ar pievienoto vērtību, kas veidojas atbilstoši dažādu ražošanas faktoru iesaistei attiecīgā uzņēmuma saimnieciskajā darbībā.

Ieņēmumus un izdevumus, ko uzņēmumu pārskatos klasificē kā finanšu vai ārkārtas ieņēmumus un izdevumus, pievienotajā vērtībā neieskaita.

Pievienoto vērtību pēc pamatcenām aprēķina "bruto", tā kā netiek atņemtas vērtības korekcijas (piemēram, amortizācija).

Piezīme: kārtējās subsīdijas var iedalīt divās grupās.

- i) Subsīdijas par produktiem ir subsīdijas, kas maksājamas par preces vai pakalpojuma vienību. Subsīdija var būt noteikta naudas summa par preces vai pakalpojuma vienību vai to var aprēķināt *ad valorem* (pēc vērtības) kā noteiktu procentuālo daļu no vienības cenas. Subsīdija par produktu parasti ir maksājama tad, kad attiecīgo precī vai pakalpojumu saražo, pārdod vai importē, bet tā var būt maksājama arī citos apstākļos, piemēram, kad precī nodod, iznomā, piegādā vai izmanto pašu patēriņam vai pašu kapitāla veidošanai.
- ii) Ar ražošanu saistītas subsīdijas ir subsīdijas, ko saņem par vienību un kas nav saistītas ar saražoto vai pārdoto preču daudzumu vai vērtību. Jo īpaši šīs subsīdijas ietver algas vai darbaspēka subsīdijas, subsīdijas vides aizsardzībai un piešķirumus procentu maksājumu atvieglošanai.

Ieguldījumu subsīdijas neieskaita. Attiecībā uz NACE Rev. 1 klasēm 66.01 un 66.03 ir vajadzīgas īpašas aprēķina metodes.

Piezīme: netiešos nodokļus var iedalīt trīs grupās.

- i) Pirmajā grupā ietilpst PVN un citi ar apgrozījumu tieši saistīti atskaitāmi nodokļi, ko neieskaita apgrozījumā. Šos nodokļus pa posmiem iekasē uzņēmums, un tos pilnībā maksā gala pircējs.
- ii) Otrā grupa attiecas uz visām citām nodevām un nodokļiem, kas saistīti ar produktiem un ir vai nu 1) saistīti ar apgrozījumu un nav atskaitāmi vai 2) ar apgrozījumu nesaistīti nodokļi par produktiem. Tajā ieskaita arī nodokļus un nodevas par importu un nodokļus par preču un pakalpojumu ražošanu, eksportu, pārdošanu, nodošanu, nomāšanu un piegādi vai par to izmantošanu pašu patēriņam vai pašu kapitāla veidošanai.
- iii) Trešā grupa attiecas uz nodokļiem un nodevām, kas saistītas ar ražošanu. Šie nodokļi un nodevas ir obligāti, neatlīdzināmi maksājumi naudā vai natūrā, ko iekasē valsts iestādes vai Eiropas Savienības iestādes attiecībā uz preču un pakalpojumu ražošanu un importu, darbaspēka nodarbināšanu, ražošanā izmantotas zemes, ēku vai citu pamatlīdzekļu īpašumtiesībām vai izmantošanu neatkarīgi no saražoto vai pārdoto preču un pakalpojumu daudzuma vai vērtības.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Pievienoto vērtību pēc pamatcenām var aprēķināt, ņemot vērā šādus grāmatvedības posteņus:

- *tīrais apgrozījums,*
- *gatavās un nepabeigtās produkcijas krājumu izmaiņas,*
- *darbs, ko uzņēmums veicis pats saviem nolūkiem un kapitalizējis,*

- izejvielas un palīgmateriāli,
- citas ārējās izmaksas,
- daļa no pārējām saimnieciskās darbības izmaksām — atskaitot ar ražošanu saistītās nodevas un nodokļus,
- daļa no pārējiem saimnieciskās darbības ieņēmumiem — atskaitot ar ražošanu saistītās kārtējās subsīdijas.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Pievienoto vērtību aprēķina šādi:

apgrozījums (12 11 0),

- kopējā preču un pakalpojumu iepirkumu summa (13 11 0),
- +/- preču un pakalpojumu krājumu izmaiņas (13 21 0),
- + kapitalizētā produkcija,
- + pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi (atskaitot ar ražošanu saistītās subsīdijas),
- citi nodokļi par produktiem, kas ir saistīti ar apgrozījumu, bet nav atskaitāmi.

Kods: **12 15 0**

Nosaukums: **Pievienotā vērtība pēc ražošanas faktoru izmaksām**

Definīcija

Pievienotā vērtība pēc ražošanas faktoru izmaksām ir bruto ieņēmumi no saimnieciskās darbības pēc korekcijas atbilstoši kārtējām subsīdijām un netiešajiem nodokļiem.

To var aprēķināt šādi: apgrozījums plus kapitalizētā produkcija, plus pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi, plus vai mīnus krājumu izmaiņas, mīnus preču un pakalpojumu iepirkumi, mīnus citi nodokļi par produktiem, kas ir saistīti ar apgrozījumu, bet nav atskaitāmi, mīnus ar ražošanu saistītās nodevas un nodokļi. Alternatīvi to var aprēķināt, ņemot par pamatu bruto darbības rezultātu, kam pieskaita personāla izmaksas.

Ieņēmumus un izdevumus, ko uzņēmumu pārskatos klasificē kā finanšu vai ārkārtas ieņēmumus un izdevumus, pievienotajā vērtībā neieskaita.

Pievienoto vērtību pēc ražošanas faktoru izmaksām aprēķina "bruto", tā kā netiek atņemtas vērtības korekcijas (piemēram, amortizācija).

Piezīme: netiešos nodokļus var iedalīt trīs grupās.

- i) Pirmajā grupā ietilpst PVN un citi ar apgrozījumu tieši saistīti atskaitāmi nodokļi, ko neieskaita apgrozījumā. Šos nodokļus pa posmiem iekasē uzņēmums, un tos pilnībā maksā gala pircējs.
- ii) Otrā grupa attiecas uz visām citām nodevām un nodokļiem, kas saistīti ar produktiem un ir vai nu 1) saistīti ar apgrozījumu un nav atskaitāmi vai 2) ar apgrozījumu nesaistīti nodokļi par produktiem. Te ieskaita arī nodokļus un nodevas par importu un nodokļus par preču un pakalpojumu ražošanu, eksportu, pārdošanu, nodošanu, nomāšanu un piegādi vai par to izmantošanu pašu patēriņam vai pašu kapitāla veidošanai.
- iii) Trešā grupa attiecas uz nodokļiem un nodevām, kas saistītas ar ražošanu. Šie nodokļi un nodevas ir obligāti, neatlīdzināmi maksājumi naudā vai natūrā, ko iekasē valsts iestādes vai Eiropas Savienības iestādes attiecībā uz preču un pakalpojumu ražošanu un importu, darbaspēka nodarbināšanu, ražošanā izmantotas zemes, ēku vai citu pamatlīdzekļu īpašumtiesībām vai izmantošanu neatkarīgi no saražoto vai pārdoto preču un pakalpojumu daudzuma vai vērtības.

Attiecībā uz NACE Rev. 1 klasēm 66.01 un 66.03 ir vajadzīgas īpašas aprēķina metodes.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Pievienoto vērtību pēc ražošanas faktoru izmaksām var aprēķināt tieši, izmantojot šādus grāmatvedības posteņus:

- tīrais apgrozījums,
- gatavās un nepabeigtās produkcijas krājumu izmaiņas,
- darbs, ko uzņēmums veicis pats saviem nolūkiem un kapitalizējis,
- izejvielas un palīgmateriāli,

- citas ārējās izmaksas,
- pārējās saimnieciskās darbības izmaksas,
- pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Pievienoto vērtību pēc ražošanas faktoru izmaksām aprēķina šādi:

apgrozījums (12 11 0),

+/- preču un pakalpojumu krājumu izmaiņas (13 12 0),

+ kapitalizētā produkcija,

+ pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi,

- preču un pakalpojumu iepirkumu summa (13 11 0),

- pārējie nodokļi par produktiem, kas ir saistīti ar apgrozījumu, bet nav atskaitāmi,

- ar ražošanu saistītie nodokļi un nodevas.

— Pievienoto vērtību pēc ražošanas faktoru izmaksām izmanto, aprēķinot *bruto darbības rezultātu* (12 17 0) un citas kopsomas un bilances.

Kods: **12 17 0**

Nosaukums: **Bruto darbības rezultāts**

Definīcija

Bruto darbības rezultāts ir saimnieciskās darbības radītais atlikums pēc iesaistītā darbaspēka faktora apmaksāšanas. To var aprēķināt, no pievienotās vērtības pēc ražošanas faktoru izmaksām atņemot personāla izmaksas. Tas ir uzņēmumam pieejamais atlikums, kas ļauj atlīdzināt pašu kapitāla nodrošinātāju ieguldījumu un atmaksāt parādus, nomaksāt nodokļus un galu galā finansēt visus vai daļu ieguldījumu.

Ieņēmumus un izdevumus, ko uzņēmumu pārskatos klasificē kā finanšu vai ārkārtas ieņēmumus un izdevumus, bruto darbības rezultātā neieskaita.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Bruto darbības rezultātu var aprēķināt, izmantojot šādus grāmatvedības posteņus:

- tīrais apgrozījums,
- gatavās un nepabeigtās produkcijas krājumu izmaiņas,
- darbs, ko uzņēmums veicis pats saviem nolūkiem un kapitalizējis,
- izejvielas un palīgmateriāli,
- citas ārējās izmaksas,
- pārējās saimnieciskās darbības izmaksas,
- pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi,
- personāla izmaksas.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Bruto darbības rezultātu aprēķina šādi:

pievienotā vērtība pēc ražošanas faktoru izmaksām (12 15 0)

- personāla izmaksas (13 31 0).

Kods: **13 11 0**

Nosaukums: **Kopējā preču un pakalpojumu iepirkumu summa**

Definīcija

Preču un pakalpojumu iepirkumu summa ietver visu to preču un pakalpojumu vērtību, kas iepirkti grāmatvedības pārskata periodā tālākai pārdošanai vai patēriņam ražošanas procesā, izņemot ražošanas līdzekļus, kuru patēriņu

reģistrē kā pamatkapitāla patēriņu. Attiecīgās preces un pakalpojumus var vai nu pārdot tālāk pārveidotus vai nepārveidotus, pilnībā izmantot ražošanas procesā vai uzkrāt.

Šajos pirkumos iekļauj materiālus, kas tieši ietilpst saražotajās precēs (izejvielas, starpproduktus, sastāvdaļas), un nekapitalizētus sīkos darbarīkus un ierīces. Iekļauj arī paligmateriālu (eļļošanas līdzekļu, ūdens, iesaiņojuma, apkopes un remonta materiālu, kancelejas piederumu) un enerģētikas produktu vērtību. Šajā mainīgajā lielumā iekļauj tos materiālu pirkumus, ko uzņēmums izdarījis, lai nodrošinātu ražošanas līdzekļu ražošanu.

Iekļauj arī pārskata periodā apmaksātos pakalpojumus neatkarīgi no tā, vai tie ir vai nav rūpnieciskie pakalpojumi. Šo summu veido maksājumi par visu to darbu, ko uzņēmuma interesēs veikušas trešās personas, ieskaitot kārtējos remontus un apkopi, uzstādīšanas darbus un tehniskos pētījumus. Neieskaita tās summas, kas maksātas par ražošanas līdzekļu uzstādīšanu, un kapitalizēto preču vērtību.

Ieskaita arī maksājumus, kas veikti par nerūpnieciskiem pakalpojumiem, piemēram, maksu par juridiskiem pakalpojumiem un grāmatvedības maksājumus, patentu un licenču maksājumus (ja tie nav kapitalizēti), apdrošināšanas iemaksas, akcionāru un vadības sanāksmju izmaksas, iemaksas uzņēmējdarbības un profesionālām apvienībām, pasta, tālruņa, elektroniskās saziņas, telegrāfa un faksa izmaksas, preču un personāla pārvadāšanas pakalpojumu izmaksas, reklāmas izmaksas, komisijas naudas (ja tās nav iekļautas algās), nomas maksājumus, banku pakalpojumu izmaksas (izņemot procentu maksājumus) un visus citus uzņēmējdarbības pakalpojumus, ko sniegušas trešās personas. Šeit iekļauj pakalpojumus, ko uzņēmums transformē un kapitalizē kā kapitalizēto produkciju.

Izdevumus, ko uzņēmumu pārskatos klasificē kā finanšu izdevumus vai ārkārtas izdevumus, kopējā preču un pakalpojumu iepirkumu summā neieskaita.

Preču un pakalpojumu iepirkumus vērtē pēc piršanas cenas, izņemot atskaitāmo PVN un pārējos atskaitāmos nodokļus, kas tieši saistīti ar apgrozījumu.

Tādēļ visus pārējos nodokļus un nodevas par produktiem neatskaita, veicot preču un pakalpojumu pirkumu novērtēšanu. Attieksme pret nodokļiem par produkciju nav būtiska šo pirkumu novērtēšanā.

Attiecībā uz NACE Rev. 1 klasēm 66.01 un 66.03 ir vajadzīga īpašas aprēķina metodes.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Preču un pakalpojumu pirkumu summu var aprēķināt, izmantojot šādus grāmatvedības posteņus:

- *izejvielas un paligmateriāli* (pirms ir uzskaitītas preču un pakalpojumu krājumu izmaiņas),
- *citas ārējās izmaksas* (pirms ir uzskaitītas preču un pakalpojumu krājumu izmaiņas),
- *pārējo saimnieciskās darbības izmaksu daļa*, kas attiecas uz maksājumiem par precēm un pakalpojumiem, kuri nav iekļauti divās iepriekš minētajās pozīcijās (izejvielas un paligmateriāli un citas ārējās izmaksas). Šeit neiekļauj to daļu, kas attiecas uz produkcijas nodokļu maksājumiem.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Kopējo preču un pakalpojumu iepirkumu summu izmanto, aprēķinot "pievienoto vērtību pēc ražošanas faktoru izmaksām" (12 15 0) un citas kopsomas un bilances.

Daudzus posteņus, kas iekļauti kopējā preču un pakalpojumu iepirkumu summā, izdala atsevišķi:

- *preču un pakalpojumu pirkumi, kas izdarīti to tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī, kādā tie saņemti* (13 12 0),
- *saimnieciskās darbības izmaksas, kas saistītas ar ēkām un iekārtām* (13 41 0), *realizācijas izmaksas* (13 42 0), *pārējās saimnieciskās darbības izmaksas* (13 43 0). Jāņem vērā, ka šie trīs mainīgie lielumi, ja tos apvieno ar mainīgo lielumu 13 12 0, veido pilnīgu "kopējās preču un pakalpojumu iepirkumu summas" sadalījumu attiecībā uz vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības uzņēmumiem,
- *maksājumi pagaidu nodarbinātības aģentūrām* (13 13 1),
- *maksājumi par preču ilgtermiņa nomu un operatīvo līzingu* (13 41 1),
- *enerģētikas produktu pirkumi* (20 11 0 un 20 21 0 līdz 20 31 0),
- *no vairumtirgotājiem un iepircēju grupām izdarīto pirkumu procentuālā daļa* (25 21 1) un *no ražotājiem izdarīto pirkumu procentuālā daļa* (25 21 2).

Kods: **13 12 0**

Nosaukums: **Preču un pakalpojumu pirkumi, kas izdarīti to tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī, kādā tie saņemti**

Definīcija

Pirkumi tālākai pārdošanai ir preču pirkumi tālākai pārdošanai trešām personām, neveicot preču turpmāku pārstrādi. Tie ietver arī pakalpojumu pirkumus no tiem pakalpojumu sniedzējiem uzņēmumiem, kas par sniegtajiem pakalpojumiem rēķinus piesūta vēlāk, t.i., no uzņēmumiem, kuru apgrozījumu veido ne tikai starpniecības maksājumi, ko iekasē par pakalpojumu (kā tas ir attiecībā uz nekustamā īpašuma aģentiem), bet arī faktiskā summa, kas iekļauta pakalpojumā, piemēram, pārvadājumu pirkumi, ko veic ceļojumu aģenti. Neieskaita to preču un pakalpojumu vērtību, ko pārdod trešām personām, iekasējot komisijas maksu, jo starpnieks, kas saņem komisijas maksu, šīs preces neiepērk un nepārdod.

Ja ir atsauce uz tālākai pārdošanai paredzētiem pakalpojumiem, attiecīgie pakalpojumi ir pakalpojumu darbību radītā produkcija, tiesības izmantot noteiktus pakalpojumus (piemēram, ieejas biļete) vai fizisks pakalpojumu nodrošinājums. To preču un pakalpojumu pirkumus, kas izdarīti attiecīgo preču un pakalpojumu tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī, kādā tie saņemti, novērtē pēc pirkšanas cenas, izņemot atskaitāmo PVN un pārējos atskaitāmos nodokļus, kas tieši saistīti ar apgrozījumu. Tādēļ, veicot preču un pakalpojumu pirkumu novērtēšanu, visus pārējos nodokļus un nodevas par produktiem neatskaita.

Attieksme pret nodokļiem par produkciju nav būtiska šo pirkumu novērtēšanā.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Preču un pakalpojumu pirkumus, kas izdarīti, lai šīs preces un pakalpojumus tālāk pārdotu tādā pašā stāvoklī, kādā tie saņemti, uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tie ir daļa no šādiem posteņiem:

- izejvielas un palīgmateriāli,
- citas ārējās izmaksas,
- pārējās saimnieciskās darbības izmaksas.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no kopējās preču un pakalpojumu iepirkumu summas (13 11 0).

Preču un pakalpojumu pirkumus, kas izdarīti šo preču un pakalpojumu tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī, kādā tie saņemti, izmanto, aprēķinot *tālākai pārdošanai paredzēto preču bruto peļņas normu* (12 13 0), *produkcijas vērtību* (12 12 0) un citas kopsummas un bilances.

Kods: **13 13 1**

Nosaukums: **Maksājumi pagaidu nodarbinātības aģentūrām**

Definīcija

Šeit iekļauj maksājumus pagaidu nodarbinātības aģentūrām un līdzīgām organizācijām par personāla nodrošināšanu. Iekļauj tikai maksājumus par tādu nodrošināšanu ar personālu, kas nav saistīta ar konkrēta rūpnieciska vai cita, nerūpnieciska, pakalpojuma nodrošināšanu.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Maksājumus pagaidu nodarbinātības aģentūrām uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tie ir daļa no *citām ārējām izmaksām* un *pārējām saimnieciskās darbības izmaksām*.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no kopējās preču un pakalpojumu iepirkumu summas (13 11 0).

Kods: **13 21 0**

Nosaukums: **Preču un pakalpojumu krājumu izmaiņas**

Definīcija

Krājumu izmaiņas (to palielināšanās vai samazināšanās) ir starpība starp krājumu vērtību pārskata perioda beigās un sākumā. Krājumu izmaiņas var novērtēt, no krājumu vienību vērtības atņemot no krājumiem izņemto vienību vērtību un krājumu glabāto preču kārtējo zaudējumu vērtību. Krājumus reģistrē atbilstoši pirkšanas cenām, neieskaitot PVN, ja tos ieņem no cita uzņēmuma, bet pārējos gadījumos atbilstoši ražošanas izmaksām.

Krājumus (un krājumu izmaiņas) var iedalīt šādi:

- gatavās produkcijas krājumi,
- nepabeigtās produkcijas krājumi,
- to preču un pakalpojumu krājumi, ko iepērk tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī, kādā tie saņemti,
- izejvielu un palīgmateriālu krājumi.

Iekļauj uzņēmuma saražotās gatavās produkcijas un nepabeigtās produkcijas krājumus, kas vēl nav pārdoti. Šī produkcija ietver uzņēmumam piederošo nepabeigto produkciju, pat ja attiecīgā produkcija ir trešo personu valdījumā. Attiecīgi neieskaita produkciju, kas ir uzņēmuma valdījumā, bet pieder trešām personām.

Iekļauj preču un pakalpojumu krājumus, kuri iepirkti vienīgi to tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī. Neieskaita preču un pakalpojumu krājumus, ko sniedz trešām personām, saņemot komisijas maksu. Produkcija, kas iepirkta tālākai pārdošanai un atrodas pakalpojumu sniedzēju uzņēmumu glabājumā, var ietvert preces (rūpnieciskas iekārtas tādu līgumu gadījumā, kas paredz nodot objektus gatavus ekspluatācijai, vai ēkas īpašuma palielināšanas gadījumā u.c.), kā arī pakalpojumus (tiesības izmantot reklāmas vietu, transportu, dzīvojamo platību u.c.).

Kad uzglabā pakalpojumus, attiecīgie pakalpojumi ir pakalpojumu darbību radītā produkcija, tiesības izmantot iepriekš noteiktus pakalpojumus vai fiziski pakalpojumu nodrošinājumi.

Iekļauj arī uzņēmumam piederošo izejvielu un palīgmateriālu, starpproduktu, sastāvdaļu, enerģijas, nekapitalizētu sīko darbarīku un pakalpojumu krājumus.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Preču un pakalpojumu krājumu izmaiņas var aprēķināt, izmantojot šādus posteņus:

- *gatavās un nepabeigtās produkcijas krājumu izmaiņas,*
- *daļa no izejvielām un palīgmateriāliem,*
- *daļa no citām ārējām izmaksām,*
- *daļa no pārējām saimnieciskās darbības izmaksām.*

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

- Preču un pakalpojumu krājumu izmaiņas izmanto, aprēķinot *pievienoto vērtību pēc tirgus cenām* (12 14 0) un citas kopsummas un bilances,
- preču un pakalpojumu krājumu izmaiņas atbilstoši krājumu veidam var sadalīt šādi: i) *to preču un pakalpojumu krājumu izmaiņas, kas iepirkti tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī, kādā tie saņemti* (13 21 1); ii) *uzņēmuma saražotās gatavās produkcijas un nepabeigtās produkcijas krājumu izmaiņas* (13 21 3) un iii) *izejvielu un palīgmateriālu krājumu izmaiņas.*

Kods: **13 21 1**

Nosaukums: **To preču un pakalpojumu krājumu izmaiņas, kas iepirkti tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī, kādā tie saņemti**

Definīcija

Šo mainīgo lielumu definē kā krājumu izmaiņas atbilstoši pirkšanas cenām, atskaitot PVN, starp pārskata perioda sākumu un beigām. Krājumu izmaiņas var novērtēt, no tālākai pārdošanai iepirtās produkcijas krājumu vienību vērtības atņemot no krājumiem izņemto vienību vērtību un visu krājumos glabāto preču kārtējo zaudējumu vērtību.

Šajos krājumos iekļauj preces un pakalpojumus, kuri iepirkti vienīgi nolūkā tos pārdot tālāk tādā pašā stāvoklī. Neiekļauj preču un pakalpojumu krājumus, ko sniedz trešām personām, saņemot komisijas maksu.

Produkcija, kas iepirkta tālākai pārdošanai un atrodas pakalpojumu sniedzēju uzņēmumu glabājumā, var ietvert preces (rūpnieciskas iekārtas tādu līgumu gadījumā, kas paredz nodot objektus gatavus ekspluatācijai, vai ēkas īpašuma palielināšanas gadījumā u.c.), kā arī pakalpojumus (tiesības izmantot reklāmas vietu, transportu, dzīvojamo platību u.c.).

Kad uzglabā pakalpojumus, attiecīgie pakalpojumi ir pakalpojumu darbību radītā produkcija, tiesības izmantot iepriekš noteiktus pakalpojumus vai fiziski pakalpojumu nodrošinājumi.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

To preču un pakalpojumu krājumu izmaiņas, kas iepirkti tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī, uzņēmuma pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tās ir daļa no *izejvielām un palīgmateriāliem, citām ārējām izmaksām un pārējām saimnieciskās darbības izmaksām.*

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

— To preču un pakalpojumu krājumu izmaiņas, kas iepirkti tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī, izmanto, aprēķinot *tālākai pārdošanai paredzēto preču bruto peļņas normu (12 13 0), produkcijas vērtību (12 12 0)* un citas kopsummas un bilances,

— daļa no *preču un pakalpojumu krājumu izmaiņām (13 21 0).*

Kods: **13 21 3**

Nosaukums: **Uzņēmuma saražotās gatavās produkcijas un nepabeigtās produkcijas krājumu izmaiņas**

Definīcija

Šo mainīgo lielumu definē kā starpību starp uzņēmumā saražotās un vēl nepārdotās gatavās vai nepabeigtās produkcijas krājumu vērtību pārskata perioda pirmajā un pēdējā dienā.

Šī produkcija ietver uzņēmumam piederošo nepabeigto produkciju, pat ja attiecīgā produkcija ir trešo personu valdījumā. Attiecīgi neieskaita produkciju, kas ir uzņēmuma valdījumā, bet pieder trešām personām.

Krājumus novērtē atbilstoši ražošanas izmaksām un pirms vērtības korekcijas veikšanas (piemēram, amortizācijas dēļ).

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Gatavās produkcijas un nepabeigtās produkcijas krājumu izmaiņas uzņēmumu pārskatos uzskaita postenī "gatavās un nepabeigtās produkcijas krājumu izmaiņas".

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

— gatavās un nepabeigtās produkcijas krājumu izmaiņas izmanto, aprēķinot *produkcijas vērtību (12 12 0)* un citas kopsummas un bilances,

— daļa no *preču un pakalpojumu krājumu izmaiņām (13 21 0).*

Kods: **13 31 0**

Nosaukums: **Personāla izmaksas**

Definīcija

Personāla izmaksas definē kā kopējo atalgojumu skaidrā naudā vai natūrā, ko darba devējs maksā darba ņēmējiem (pastāvīgiem un pagaidu darbiniekiem, kā arī mājās strādājošajiem) kā atlīdzību par darbu, ko tie veikuši pārskata periodā. Personāla izmaksas ietver arī nodokļus un darba ņēmēju sociālās nodrošināšanas maksājumus, ko ietur uzņēmums, kā arī darba devēja obligātos un brīvprātīgos sociālos maksājumus.

Personāla izmaksas veido:

— algas,

— darba devēja sociālās nodrošināšanas izmaksas.

Šeit iekļauj visu atalgojumu, kas izmaksāts pārskata periodā, neatkarīgi no tā, vai maksā par nostrādāto laiku, saražoto apjomu vai gabaldarbu un vai maksā regulāri vai ne. Iekļauj visas naudas balvas, darba vietas un izpildes prēmijas, gratifikācijas, 13. mēnešalgu (un līdzīgas fiksētas prēmijas), darba attiecību pārtraukšanas pabalstus, izmitināšanas pabalstus, transporta kompensācijas, dzīves dārdzības palielināšanās un ģimenes pabalstus, komisijas maksas, pasākumu apmeklējumu maksas, maksu par virsstundām, nakts darbu u.c., kā arī nodokļus, sociālās nodrošināšanas iemaksas un citas summas, ko no darbiniekiem ietur darba devēji.

Iekļauj arī sociālās nodrošināšanas izmaksas attiecībā uz darba devēju. Tās ietver darba devēja sociālās nodrošināšanas maksājumus attiecībā uz izdienas pensiju, slimības gadījumiem, maternitātes pabalstiem, darba nespēju, bezdarbu, nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām, ģimenes pabalstiem, kā arī maksājumus citām sociālās nodrošināšanas sistēmām. Šīs izmaksas iekļauj neatkarīgi no tā, vai tās ir noteiktas ar likumu, koplīgumā, līgumā vai brīvprātīgas.

Maksājumus pagaidu nodarbinātības aģentūrām personāla izmaksās neieskaita.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Personāla izmaksas var aprēķināt, izmantojot šādus grāmatvedības posteņus:

— *personāla izmaksas*, kas ir posteņu *algas* un *sociālās nodrošināšanas izmaksas* summa.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Personāla izmaksas aprēķina šādi:

algas (13 32 0),

+ *sociālās nodrošināšanas izmaksas* (13 33 0).

Personāla izmaksas izmanto, aprēķinot *bruto darbības rezultātu* (12 17 0) un citas kopsummas un bilances.

Kods: **13 32 0**

Nosaukums: **Algas**

Definīcija

Algās definē kā kopējo atlīdzību naudā vai natūrā, kas izmaksājama visām algu sarakstā iekļautām personām (tostarp mājās strādājošajiem) par pārskata periodā veiktu darbu neatkarīgi no tā, vai par darbu maksā pēc nostrādātā laika, sarazotā apjoma vai kā par gabaldarbu, un neatkarīgi no tā, vai algu izmaksā regulāri vai ne.

Algās ieskaita darba ņēmēju sociālos maksājumus, ienākuma nodokli u.tml. pat tad, ja to ietver darba devēji un darba ņēmēju vārdā pārskaita tieši sociālā nodrošinājuma plāniem, nodokļu iestādēm u.tml. Algās neieskaita sociālās iemaksas, ko maksā darba devēji.

Algās ieskaita: visas piemaksas, prēmijas, gratifikācijas, 13. mēnešalgas, atlaišanas pabalstus, izmitināšanas pabalstus, transporta kompensācijas, dzīves dārdzības palielināšanās un ģimenes pabalstus, dzeramnaudas, komisijas naudas, pasākumu apmeklējumu maksas u.tml., ko saņem darba ņēmēji, kā arī nodokļus, sociālā nodrošinājuma iemaksas un citas summas, ko no darba ņēmējiem ietver darba devēji. Algās, ko darba devējs turpina maksāt slimības, nelaimes gadījuma darbā, grūtniecības atvaļinājuma vai īsākas darba dienas gadījumā, var reģistrēt pie pārējām algām vai pie sociālās nodrošināšanas izmaksām atkarībā no uzņēmuma grāmatvedības prakses.

Maksājumus pagaidu nodarbinātības aģentūrām algās neieskaita.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Algās uzņēmumu pārskatos reģistrē postenī *algas*.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Algās izmanto, aprēķinot *personāla izmaksas* (13 31 0).

Kods: **13 33 0**

Nosaukums: **Sociālās nodrošināšanas izmaksas**

Definīcija

Darba devēja sociālās nodrošināšanas izmaksas atbilst summai, kas vienāda ar darba devēja sociālajiem maksājumiem, lai saviem darbiniekiem nodrošinātu tiesības uz sociālajiem pabalstiem.

Darba devēja sociālās nodrošināšanas izmaksas ietver darba devēja sociālās nodrošināšanas maksājumus attiecībā uz izdienas pensiju, slimības gadījumiem, maternitātes pabalstiem, darba nespēju, bezdarbu, nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām, ģimenes pabalstiem, kā arī maksājumus citām sociālās nodrošināšanas sistēmām.

Ieskaita izmaksas attiecībā uz visiem darbiniekiem, to skaitā mājās strādājošajiem un stažieriem.

Šīs izmaksas iekļauj neatkarīgi no tā, vai tās ir noteiktas ar likumu, koplīgumā, līgumā vai ir brīvprātīgas. Algas, ko darba devējs turpina maksāt darbinieku slimības, nelaimes gadījuma darbā, grūtniecības atvaļinājuma vai īsākas darba dienas gadījumā, var reģistrēt pie sociālās nodrošināšanas izmaksām vai pie algām atkarībā no uzņēmuma grāmatvedības prakses.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Sociālās nodrošināšanas izmaksas uzņēmumu pārskatos reģistrē postenī *sociālās nodrošināšanas izmaksas*.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Sociālās nodrošināšanas izmaksas izmanto, aprēķinot *personāla izmaksas* (13 31 0).

Kods: **13 41 0**

Nosaukums: **Saimnieciskās darbības izmaksas, kas saistītas ar ēkām un iekārtām**

Definīcija

Saimnieciskās darbības izmaksas, kas saistītas ar ēkām un iekārtām, veido:

- ar ēkām saistītās izmaksas, tai skaitā:
 - nomas maksājumi, maksa par apkures enerģiju un elektroenerģiju un par ēku uzturēšanu un remontu,
 - operatīvā līzings maksājumi,
- ar iekārtām saistītās izmaksas, to skaitā:
 - maksājumi par visu iekārtu (tostarp datoru un automašīnu) apkopi un remontu un nomas izdevumi,
 - iekārtu operatīvā līzings maksājumi.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Saimnieciskās darbības izmaksas, kas saistītas ar ēkām un iekārtām, uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tās ir daļa no posteņiem *izejvielas un palīgmateriāli, citas ārējās izmaksas* un *pārējās saimnieciskās darbības izmaksas*.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no *kopējās preču un pakalpojumu iepirkumu summas* (13 11 0).

Attiecībā uz tirdzniecības darbībām (NACE Rev.1 G iedaļa) pārējās kopējās preču un pakalpojumu iepirkumu summas daļas ir šādas: *preču un pakalpojumu pirkumi, kas izdarīti to tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī, kādā tie saņemti* (13 12 0), *realizācijas izmaksas* (13 42 0) un *pārējās saimnieciskās darbības izmaksas* (13 43 0).

Kods: **13 41 1**

Nosaukums: **Maksājumi par preču ilgtermiņa nomu un operatīvo līzingu**

Definīcija

Maksājumi par ilgtermiņa nomu ietver visas izmaksas attiecībā uz materiālu lietu nomu uz laika posmu, kas ilgāks par gadu.

Operatīvais līzings ir tāds līzings, ar kuru līzingsņēmējam netiek būtiskā apmērā nodoti riski un priekšrocības, kas raksturīgi likumīgām īpašuma tiesībām. Operatīvajā līzīngā līzingsņēmējs iegūst tiesības ilglietojuma precī izmantot noteiktu laiku, kas var būt īss vai garš un kas nav obligāti jānosaka iepriekš. Kad līzings termiņš beidzas, līzingsņēmējs atdod precī atpakaļ gandrīz tādā pašā stāvoklī, kādā tā viņam nodota, neņemot vērā parastu nolietojumu. Tādējādi līzings termiņš neapver visu vai lielāko daļu no preces ekonomiskās darbības laika. Maksājumi par preču operatīvo līzingu attiecas uz izmaksām par to materiālo lietu izmantošanu, kas uzņēmumam ir kļuvušas pieejamas, noslēdzot šos līgumus.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Maksājumus par preču ilgtermiņa nomu un operatīvo līzingu uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tie ir daļa no *citām ārējām izmaksām* un *pārējām saimnieciskās darbības izmaksām*.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no kopējās preču un pakalpojumu iepirkumu summas (13 11 0),

daļa no saimnieciskās darbības izmaksām, kas saistītas ar ēkām un iekārtām (13 41 0).

Kods: **13 42 0**

Nosaukums: **Realizācijas izmaksas**

Definīcija

Realizācijas izmaksas, kas veido daļu no "preču un pakalpojumu pirkumiem", sastāv no reklāmas izmaksām, preču pārvadājumu izmaksām, ceļa izdevumiem, viesnīcu izmaksām, reprezentācijas izmaksām un citām izmaksām, kas saistītas ar preču realizāciju (tostarp maksājumi nodarbinātības aģentūrām).

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Realizācijas izmaksas uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tās ir daļa no izejvielām un palīgmateriāliem, citām ārējām izmaksām un pārējām saimnieciskās darbības izmaksām.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no kopējās preču un pakalpojumu iepirkumu summas (13 11 0).

Attiecībā uz tirdzniecības darbībām (NACE Rev. 1 G iedaļa) pārējās kopējās preču un pakalpojumu iepirkumu summas daļas ir šādas: preču un pakalpojumu pirkumi, kas izdarīti to tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī, kādā tie saņemti (13 12 0), saimnieciskās darbības izmaksas, kas saistītas ar ēkām un iekārtām (13 41 0) un pārējās saimnieciskās darbības izmaksas (13 43 0).

Kods: **13 43 0**

Nosaukums: **Pārējās saimnieciskās darbības izmaksas**

Definīcija

Pārējo saimnieciskās darbības izmaksu sastāvā var būt, piemēram, grāmatvedības izmaksas, konsultāciju izmaksas, kancelejas piederumu izmaksas, darbinieku vervēšanas izmaksas, apdrošināšanas iemaksas, kopējās darbinieku pārvadāšanas izmaksas, bankas pakalpojumu izmaksas (izņemot procentu maksājumus) un pasta un telekomunikāciju izmaksas (tālrunis, telekss).

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Pārējās saimnieciskās darbības izmaksas uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tās ir daļa no izejvielām un palīgmateriāliem, citām ārējām izmaksām un pārējām saimnieciskās darbības izmaksām.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no kopējās preču un pakalpojumu iepirkumu summas (13 11 0).

Attiecībā uz tirdzniecības darbībām (NACE Rev. 1 G iedaļa) pārējās kopējās preču un pakalpojumu iepirkumu summas daļas ir šādas: preču un pakalpojumu pirkumi, kas izdarīti to tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī, kādā tie saņemti (13 12 0), saimnieciskās darbības izmaksas, kas saistītas ar ēkām un iekārtām (13 41 0) un realizācijas izmaksas (13 42 0).

Kods: **15 11 0**

Nosaukums: **Bruto kapitālieguldījumi materiālās lietās**

Definīcija

Tie ir pārskata periodā veiktie ieguldījumi materiālās lietās. Šeit ieskaita jaunus un līdz šim izmantotus materiālus ražošanas līdzekļus ar vairāk nekā gadu ilgu ekspluatācijas laiku neatkarīgi no tā, vai tie iepirkti no trešām personām vai saražoti pašu izmantošanai (t.i., materiālu ražošanas līdzekļu kapitalizētā produkcija), to skaitā arī nesaražotus materiālus ražošanas līdzekļus, piemēram, zemi. Kapitalizējamas preces ekspluatācijas laika sliekšni var pagarināt saskaņā ar uzņēmuma grāmatvedības praksi, ja šī prakse prasa ilgāku sagaidāmo ekspluatācijas laiku nekā iepriekš minētais viens gads.

Visus ieguldījumus novērtē pirms vērtības korekcijām un pirms realizācijas ieņēmumu atskaitīšanas. Nopirktās preces novērtē pēc pirkšanas cenas, t.i., ieskaita transporta un uzstādīšanas izmaksas, honorārus, nodokļus un citas īpašuma tiesību nodošanas izmaksas. Pašu ražotās materiālās preces novērtē pēc ražošanas izmaksām. Neieskaita preces, kas iegūtas uzņēmumu restruktūrizēšanas dēļ (piemēram, uzņēmumu apvienošanās, pārņemšanas, sašķelšanas, nodalīšanas dēļ). Sīko darbarīku pirkumus, ko nekapitalizē, ieskaita kārtējos izdevumos.

Ieskaita arī visus papildinājumus, grozījumus, uzlabojumus un remontus, kas paildzina ražošanas līdzekļu ekspluatācijas laiku vai palielina to ražošanas jaudu.

Neieskaita kārtējās uzturēšanas izmaksas, kā arī kārtējos izdevumus par ražošanas līdzekļiem, kas tiek lietoti saskaņā ar nomas un līzīngā līgumiem. Neieskaita arī nemateriālus ieguldījumus un ieguldījumus finanšu aktīvos.

Attiecībā uz ieguldījumu reģistrēšanu, ja rēķina piesūtīšana par precī, tās piegāde, apmaksā un pirmā izmantošana var notikt dažādos pārskata periodos, tiek ierosināts izmantot šādu metodi:

Ieguldījumus reģistrē tad, kad īpašuma tiesības pāriet uzņēmumam, kas plāno tos izmantot. Kapitalizēto produkciju reģistrē tad, kad tā ir saražota. Attiecībā uz ieguldījumiem, kas veikti identificējamajos posmos, katra ieguldījumu daļa būtu jāreģistrē tajā pārskata periodā, kurā šie ieguldījumi veikti.

Praksē tas var nebūt iespējams, un uzņēmuma grāmatvedības normu dēļ vajadzētu lietot šādas šīs metodes pielāgojumus:

- i) ieguldījumus reģistrē tajā pārskata periodā, kurā tie ir veikti;
- ii) ieguldījumus reģistrē tajā pārskata periodā, kurā tos sāk izmantot ražošanas procesā;
- iii) ieguldījumus reģistrē tajā pārskata periodā, kurā par tiem piesūta rēķinu;
- iv) ieguldījumus reģistrē tajā pārskata periodā, kurā tos apmaksā.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Ieguldījumus neregistrē bilancē. Tomēr bilancē vai darbības pārskata pielikumā parāda visu pamatlīdzekļu papildinājumus, nodošanu un pārņemšanu, kā arī šo pamatlīdzekļu vērtības korekcijas.

Materiālās lietas uzņēmumu pārskatos uzskaita pie *pamatlīdzekļiem* postenī *materiāli aktīvi*.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Bruto kapitālieguldījumus materiālās lietās aprēķina šādi:

- Bruto kapitālieguldījumi zemes iegādē* (15 12 0),
- + *bruto kapitālieguldījumi esošajās ēkās un konstrukcijās* (15 13 0),
 - + *bruto kapitālieguldījumi ēku celtniecībā un pārbūvē* (15 14 0),
 - + *bruto kapitālieguldījumi iekārtās un ierīcēs* (15 15 0).

Kods: **15 12 0**

Nosaukums: **Bruto kapitālieguldījumi zemes iegādē**

Definīcija

Šajā mainīgajā lielumā papildus zemei ieskaita arī pazemes atradnes, mežus un iekšējos ūdeņus. Ja pērk zemi ar uz tās esošām ēkām un ja šo divu komponentu vērtība nav sadalāma, kopējo summu reģistrē šajā postenī, ja novērtētā zemes vērtība pārsniedz ēku vērtību. Ja novērtētā ēku vērtība ir lielāka nekā zemes vērtība, kopsummu reģistrē postenī "bruto kapitālieguldījumi esošajās ēkās un konstrukcijās" (15 13 0). Šeit ieskaita arī zemi, kas ir tikai uzlabota, veicot līdzināšanu, cauruļu ierakšanu vai taku un ceļu izveidošanu. Neieskaita zemi, kas iegūta uzņēmumu restruktūrizēšanas dēļ (piemēram, uzņēmumu apvienošanās, pārņemšanas, sašķelšanas vai nodalīšanas dēļ).

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Ieguldījumus neregistrē bilancē. Tomēr bilancē vai darbības pārskata pielikumā parāda visus pamatlīdzekļu papildinājumus, nodošanu un pārņemšanu, kā arī šo pamatlīdzekļu vērtības korekcijas.

Uzņēmumu pārskatos materiālo aktīvu sarakstā zemi neizdala atsevišķi, jo to reģistrē postenī *pamatlīdzekļi, materiālie aktīvi, zeme un ēkas*. Šajā gadījumā neieskaita to daļu, kas attiecas uz ēkām. Daļa avansa maksājumu un celtniecības stadijā esošo materiālo aktīvu ir jāieskaita, ciktāl tie attiecas uz zemi.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no *bruto kapitālieguldījumiem materiālās lietās* (15 11 0).

Kods: **15 13 0**

Nosaukums: **Bruto kapitālieguldījumi esošajās ēkās un konstrukcijās**

Definīcija

Šajos ieguldījumos ieskaita esošo ēku un to konstrukciju izmaksas, kas iegādātas pārskata periodā. Ja pērk zemi ar uz tās esošām ēkām un ja šo divu komponentu vērtība nav sadalāma, kopējo summu reģistrē šajā postenī, ja novērtētā esošo ēku vērtība pārsniedz zemes vērtību. Ja novērtētā zemes vērtība ir lielāka nekā ēku vērtība, kopsummu reģistrē postenī "bruto kapitālieguldījumi zemes iegādē" (15 12 0). Neieskaita tādu jaunu ēku pirkumus, kas nekad nav izmantotas. Neieskaita esošās ēkas un konstrukcijas, kas iegūtas uzņēmumu restrukturēšanas dēļ (piemēram, uzņēmumu apvienošanās, pārņemšanas, sašķelšanas vai nodalīšanas dēļ).

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Ieguldījumus neregistrē bilancē. Tomēr bilancē vai darbības pārskata pielikumā parāda visu pamatlīdzekļu papildinājumus, nodošanu un pārņemšanu, kā arī šo pamatlīdzekļu vērtības korekcijas.

Uzņēmumu pārskatos materiālo aktīvu sarakstā bruto kapitālieguldījumus esošajās ēkās un konstrukcijās neizdala atsevišķi, jo tos reģistrē pozīcijā *pamatlīdzekļi — materiālie aktīvi — zeme un ēkas*. Tādēļ daļas, kas attiecas uz zemi un ēku celtniecību un pārbūvi, šajā mainīgajā lielumā neieskaita. Daļa avansa maksājumu un celtniecības stadijā esošo materiālo aktīvu ir jāieskaita, ciktāl tie attiecas uz esošajām ēkām un konstrukcijām.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no *bruto kapitālieguldījumiem materiālās lietās* (15 11 0).

Kods: **15 14 0**

Nosaukums: **Bruto kapitālieguldījumi ēku celtniecībā un pārbūvē**

Definīcija

Šis mainīgais lielums aptver pārskata periodā radušās izmaksas par ēku celtniecību un pārbūvi. Ieskaita arī tādu jaunu ēku pirkumus, kas nekad nav izmantotas. Ieskaita arī visus papildinājumus, grozījumus, uzlabojumus un remontus, kas paildzina ēku ekspluatācijas laiku vai palielina to ražošanas jaudu.

Ieskaita pastāvīgās iekārtas, piemēram, ūdensapgādes sistēmu, centrālpakuri, gaisa kondicionēšanas sistēmu, apgaisojumu utt., kā arī celtniecības izmaksas attiecībā uz naftas urbumiem, raktuvēm, kuras tiek izmantotas, cauruļvadiem, energoapgādes līnijām, gāzes vadiem, dzelzceļa līnijām, ostas iekārtām, ceļiem, tiltiem, viaduktiem, novadcaurulēm un citiem uzlabojumiem. Neieskaita kārtējās uzturēšanas izmaksas.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Ieguldījumus neregistrē bilancē. Tomēr bilancē vai darbības pārskata pielikumā parāda visus pamatlīdzekļu papildinājumus, nodošanu un pārņemšanu, kā arī šo pamatlīdzekļu vērtības korekcijas.

Uzņēmumu pārskatos materiālo aktīvu sarakstā bruto kapitālieguldījumus ēku celtniecībā un pārbūvē nemin atsevišķi, jo tos reģistrē postenī *pamatlīdzekļi — materiālie aktīvi — zeme un ēkas*. Tādēļ daļas, kas attiecas uz zemi un esošajām ēkām un konstrukcijām, šajā mainīgajā lielumā neieskaita. Daļa avansa maksājumu un celtniecības stadijā esošo materiālo aktīvu ir jāieskaita, ciktāl tie attiecas uz ēku celtniecību un pārbūvi.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no *bruto kapitālieguldījumiem materiālās lietās* (15 11 0).

Kods: **15 15 0**

Nosaukums: **Bruto kapitālieguldījumi iekārtās un ierīcēs**

Definīcija

Šeit ieskaita iekārtas (biroja iekārtas u.c.), īpašus uzņēmuma telpās izmantotus transportlīdzekļus, citas iekārtas un ierīces, visus transportlīdzekļus un laivas, ko izmanto ārpus uzņēmuma, t.i., motorvagonus, kravas automobiļus un kravas furgonus, kā arī visu veidu īpašos transportlīdzekļus, laivas, dzelzceļa vagonus utt., kas pārskatā periodā iepirkti jauni vai lietoti. Neieskaita iekārtas un ierīces, kas iegūtas uzņēmumu restrukturēšanas dēļ (piemēram, uzņēmumu apvienošanās, pārņemšanas, sašķelšanas vai nodalīšanas dēļ). Ieskaita arī visus papildinājumus, grozījumus, uzlabojumus un remontus, kas paildzina šo ražošanas līdzekļu ekspluatācijas laiku vai palielina to ražošanas jaudu. Neieskaita kārtējās uzturēšanas izmaksas.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Ieguldījumus neregistrē bilancē. Tomēr bilancē vai darbības pārskata pielikumā parāda visus pamatlīdzekļu papildinājumus, nodošanu un pārņemšanu, kā arī šo pamatlīdzekļu vērtības korekcijas.

Bruto kapitālieguldījumus iekārtās un ierīcēs uzņēmumu pārskatos iekļauj materiālo aktīvu sarakstā postenī *pamatlīdzekļi — materiālie aktīvi — mašīnas un iekārtas un citas ierīces, darbarīki un aprīkojums*. Daļa avansa maksājumu un celtniecības stadijā esošo materiālo aktīvu ir jāieskaita, ciktāl tie attiecas uz iekārtām un ierīcēm.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no *bruto kapitālieguldījumiem materiālās lietās* (15 11 0).

Kods: **15 21 0**

Nosaukums: **Materiālo ražošanas līdzekļu realizācija**

Definīcija

Materiālo ražošanas līdzekļu realizācija ietver to esošo materiālo ražošanas līdzekļu vērtību, kas pārdoti trešām personām. Materiālo ražošanas līdzekļu pārdošanas vērtību nosaka pēc faktiski saņemtās summas (atskaitot PVN), nevis pēc uzskaites vērtības, pēc tam, kad atskaitītas visas izmaksas, kas pārdevējam radušās saistībā ar īpašuma tiesību nodošanu. Neieskaita vērtības korekcijas un citas nodošanas darbības, kas nav pārdošana.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Ražošanas līdzekļu realizāciju kā tādu bilancē neregistrē. Tomēr bilancē vai darbības pārskata pielikumā parāda visus pamatlīdzekļu papildinājumus, nodošanu vai pārņemšanu.

Materiālos ražošanas līdzekļus uzņēmumu pārskatos uzskaita postenī *pamatlīdzekļi — materiāli aktīvi*.

Kods: **15 31 0**

Nosaukums: **Finanšu nomas ceļā iegūtu materiālu lietu vērtība**

Definīcija

Finanšu nomas gadījumā nomnieks iegūst tiesības izmantot ilglietojuma precī apmaiņā pret nomas maksājumiem iepriekš noteiktā un ilgā laika posmā. Ja iznomātājs ir nodevis visus īpašuma tiesību riskus un priekšrocības

nomniekam *de facto*, bet nevis *de jure*, tad noma ir uzskatāma par finanšu nomu. Attiecībā uz finanšu nomu nomas periods aptver visu vai lielāko daļu ilglietojuma preces ekspluatācijas laika. Nomas perioda beigās nomniekam bieži ir iespēja nopirkt attiecīgo precī par nominālcenu. Iznomātājam ir tikai finansiāla loma.

Reģistrējamā vērtība atbilst preces tirgus vērtībai, ja prece ir nopirkta. Šī vērtība ir noteikta līgumā, vai to var novērtēt, summējot to iemaksu daļu, kas sedz kapitāla atmaksāšanas summu. Neieskaita to iemaksu daļu, kas atbilst procentu maksājumiem.

Šī vērtība ir jāreģistrē tad, kad precī piegādā nomniekam.

Ikgadējus maksājumus par aktīviem, ko izmanto finanšu nomas gadījumā, neieskaita. Neieskaita arī to preču vērtību, kuras izmanto saskaņā ar citām nomām, nevis finanšu nomu

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Piezīme: Finanšu nomas veidā iegūtu materiālu lietu vērtība nav minēta Ceturtajā direktīvā. Tomēr dažu valstu grāmatvedības standarti ļauj šīs preces bilancē kapitalizēt.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Piezīme: Finanšu nomas veidā iegūtu materiālu lietu vērtību neiekļauj postenī *bruto kapitālieguldījumi materiālās lietās* (15 11 0).

Kods: **16 11 0**

Nosaukums: **Nodarbināto personu skaits**

Definīcija

Nodarbināto personu skaitu definē kā to personu kopējo skaitu, kas strādā apsekojamā vienībā (ieskaitot strādājošus īpašniekus, apsekojamajā vienībā regulāri strādājošus partnerus un nealgotus ģimenes darbiniekus), kā arī personas, kas strādā ārpus apsekojamās vienības, bet kas ir tai piederīgi un kam tā maksā algas (piem., tirdzniecības pārstāvji, piegādātāji, remonta un apkopes strādnieki). Ieskaita arī personas, kas darbu kavē īslaicīgi (piem., personas, kas ir slimības atvaļinājumā, apmaksātā atvaļinājumā vai kādā īpašā atvaļinājumā), personas, kas streiko, bet ne personas, kas atstājušas darbu uz nenoteiktu laiku. Ieskaita arī nepilnas slodzes darbiniekus, kurus par tādiem var uzskatīt atbilstoši attiecīgās valsts likumiem un kuri ir iekļauti algu sarakstos, kā arī algu sarakstos iekļautus sezonas strādniekus, stāžierus un mājās strādājošos.

Nodarbināto personu skaitā neieskaita darbaspēku, ko apsekojamai vienībai piegādā citi uzņēmumi, personas, kas veic remontdarbus vai apkopes darbus citu uzņēmumu uzdevumā, kā arī personas obligātajā militārajā dienestā.

Ar nealgotiem ģimenes darbiniekiem saprot personas, kas dzīvo kopā ar apsekojamās vienības īpašnieku un regulāri strādā apsekojamā vienībā, bet ar kuriem nav noslēgts darba līgums un kuri par padarīto darbu nesaņem noteiktu naudas summu. Termins attiecas tikai uz tādām personām, kurām nav pamatdarba kādā citā vienībā, kur tās iekļautas algu sarakstā.

Piezīme: Lai pārbaudītu datu salīdzināmību, ir jānorāda, vai brīvprātīgie darbinieki ir iekļauti šajā postenī vai ne.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Nodarbināto personu skaitu reģistrē pārskata pielikumā (43. panta 8. punkts).

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Nodarbināto personu skaitu var sadalīt šādi: *darbinieku skaits* (16 13 0) un nealgots darbaspēks.

Kods: **16 13 0**

Nosaukums: **Darbinieku skaits**

Definīcija

Darbinieku skaitu definē kā personas, kuras strādā darba devējam, ar kurām ir noslēgts darba līgums un kuras saņem atlīdzību tādos veidos kā algas, honorāri, noteiktu naudas summu izmaksas, maksa par gabaldarbiem vai atlīdzība natūrā.

Attiecības starp darba devēju un darbaņēmēju pastāv, ja starp uzņēmumu un personu ir noslēgts formāls vai neformāls nolīgums, ko abas puses parasti slēdz brīvprātīgi un saskaņā ar ko persona strādā uzņēmumam par atlīdzību naudā vai natūrā.

Ar konkrētas apsekojamās vienības algotu darbinieku saprot personu, kurai konkrētā vienība maksā algu neatkarīgi no tā, kur darbs tiek faktiski veikts (tieši apsekojamā vienībā vai ārpus tās). Ar pagaidu nodarbinātības aģentūru darbiniekiem saprot personas, kas ir darbinieki pagaidu nodarbinātības aģentūrās, un nevis apsekojamās vienībās (kas ir aģentūras klienti), kurās tos nosūta darbā.

Par darbiniekiem uzskata šādas personas:

- algoti strādājoši īpašnieki,
- studenti, kas uzņēmušies oficiālas saistības, saskaņā ar kurām viņi piedalās apsekojamās vienības ražošanas procesos par atlīdzību un/vai izglītības pakalpojumiem,
- darbinieki, kas pieņemti darbā saskaņā ar līgumu, kura īpašais uzdevums ir veicināt bezdarbnieku nodarbināšanu,
- mājās strādājošie, ja pastāv nolīgums, kurā skaidri noteikts, ka viņi saņem atlīdzību par padarītā darba apjomu, un ja viņi ir iekļauti algu sarakstos.

Darbinieku skaitā ieskaita nepilnas slodzes darbiniekus, sezonas darbiniekus, personas, kas streiko vai ir īstermiņa atvaļinājumos, bet neieskaita personas ilgtermiņa atvaļinājumos.

Darbinieku skaitā neieskaita brīvprātīgus darbiniekus.

Darbinieku skaitu aprēķina tāpat kā nodarbināto personu skaitu, t.i., kā darba vietu skaitu, un izsaka kā gada vidējo rādītāju.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no *nodarbināto personu skaita* (16 11 0).

Daudzas darbinieku kategorijas identificē atsevišķi:

- *nepilnas slodzes darbinieku skaits* (16 13 1),
- *stažieru skaits* (16 13 2),
- *mājās strādājošo skaits* (16 13 5).

Kods: **16 13 1**

Nosaukums: **Nepilnas slodzes darbinieku skaits**

Definīcija

Tā ir darbinieku skaita daļa, ko aprēķina, ņemot vērā nedēļā nostrādātās stundas, par kurām šiem darbiniekiem maksā; šo stundu skaitu aplūko attiecībā pret to laiku, ko attiecīgajā dalībvalstī, uzņēmuma nozarē vai pašā uzņēmumā uzskata par pilnas slodzes darba nedēļu.

Nepilnas slodzes darbinieki ir personas, kuru darba laiks ir mazāks nekā parastais darba laiks. Šī definīcija ietver visus nepilnas slodzes darba veidus (puslodzi darbu, vienas, divu vai trīs dienu darba nedēļu u.c.). Šo skaitu var noteikt valsts, reģionālā, nozares vai uzņēmuma līmenī.

Darbinieku skaitu var sadalīt atbilstoši stundu skaitam, ko darbinieki nostrādā katru nedēļu. Šo stundu skaitu salīdzina ar to laiku, ko attiecīgajā dalībvalstī, reģionā, nozarē vai uzņēmumā uzskata par standarta pilnas slodzes darba nedēļu.

Jāpiezīmē, ka "pilnas slodzes darbinieku" kategorija ir relatīvi viendabīga, taču "nepilnas slodzes darbinieku" kategorija var ietvert no 20 % vai pat mazāk līdz 80 % vai vairāk no parastā darba stundu skaita attiecīgajā uzņēmumā.

Nepilnas slodzes darbu nav iespējams precīzi atšķirt no pilnas slodzes darba to atšķirību dēļ, kas pastāv dažādu dalībvalstu un nozaru darba praksē.

Nepilnas slodzes darbinieki (kuru darba laiks ir īsāks nekā standarta slodze) nebūtu jājauc ar sezonas darbiniekiem (kas var strādāt pilnu slodzi, bet tikai noteiktu īsu laika posmu, t.i., pagaidu darbinieki, filmēšanas grupa utt.).

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no *darbinieku skaita* (16 13 0).

Kods: **16 13 2**

Nosaukums: **Stažieru skaits**

Definīcija

Šajā mainīgajā iekļauj visus darbiniekus, kas pilnībā nepiedalās uzņēmuma ražošanas procesā, jo strādā saskaņā ar stažiera līgumu, vai arī profesionālās apmācības dēļ to darba ražīgums ir mazāks.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no *darbinieku skaita* (16 13 0).

Kods: **16 13 5**

Nosaukums: **Mājās strādājošo skaits**

Definīcija

Mājās strādājošie ir apsekojamās vienības nodarbināto personu daļa, kas veic savu profesionālo darbību mājās. Šeit ieskaita tikai tos mājās strādājošos, kas ir apsekojamās vienības algu sarakstā.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no *darbinieku skaita* (16 13 0).

Kods: **16 14 0**

Nosaukums: **Darbinieku skaits pilnas slodzes vienībās**

Definīcija

Darbinieku skaits, kas izteikts pilnas slodzes vienībās (*FTE*).

To personu skaitu, kuras strādā mazāku laiku nekā pastāvīgo pilnas slodzes darbinieku standarta darba laiks, būtu jāpārrēķina pilnas slodzes vienībās atbilstoši attiecīgā uzņēmuma pastāvīgo pilnas slodzes darbinieku darba laikam.

Šajā kategorijā iekļauj cilvēkus, kas strādā mazāk nekā standarta darbdienu, mazāk darbdienu nekā standarta darbdienu skaits nedēļā vai mazāk nedēļu/mēnešu nekā standarta nedēļu/mēnešu skaits gadā. Pārrēķināšana jāveic, ņemot vērā nostrādāto stundu, dienu, nedēļu vai mēnešu skaitu.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Pārrēķinot *darbinieku skaitu* (16 13 0) pilnas slodzes vienībās, var izmantot *darbinieku nostrādāto stundu skaitu* (16 15 0) vai *nepilnas slodzes darbinieku skaitu* (16 13 1).

Kods: **16 15 0**
Nosaukums: **Darbinieku nostrādāto stundu skaits**

Definīcija

Darbinieku nostrādāto stundu kopējais skaits ir to stundu kopējais skaits, kas pārskata periodā ražošanas apjoma nodrošināšanai nostrādātas apsekojamā vienībā.

Šajā mainīgajā lielumā neieskaita apmaksātas, bet faktiski nenostādātas stundas, piemēram, kārtējos atvaļinājumus, brīvdienas un slimības atvaļinājumus. Tāpat neieskaita pusdienu pārtraukumus un ceļā no mājām uz darbu pavadītu laiku.

Ieskaita parastā darba laikā faktiski nostrādātas stundas, virsstundas, laiku, kas pavadīts darbavietā ar darbu saistītu uzdevumu veikšanai, piemēram, darbavietas sagatavošanai, kā arī īsus atpūtas brīžus darbavietā.

Ja faktiski nostrādāto stundu skaits nav zināms, to noteikšanai var izmantot darba stundu teorētisko skaitu, atņemot vidējos prombūtnes rādītājus (slimības laiku, dekrēta atvaļinājumu, u.tml.).

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Darbinieku nostrādāto stundu skaitu var izmantot, *darbinieku skaitu* (16 13 0) pārreķinot postenim *darbinieku skaits pilnas slodzes vienībās* (16 14 0).

Kods: **17 32 0**
Nosaukums: **Mazumtirdzniecības veikalu skaits**

Definīcija

Tas ir kopējais to uzņēmuma īpašumā esošo vai nomāto mazumtirdzniecības veikalu skaits, kur uzņēmums veic savu saimniecisko darbību. Veikalus definē kā noteiktas tirdzniecības telpas, kurās iepērkas patērētāji. Mazumtirdzniecības veikalus klasificē NACE Rev. 1 grupās 52.1 līdz 52.5.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no *vietējo vienību skaita* (11 21 0).

Kods: **17 33 0**
Nosaukums: **Mazumtirdzniecības veikalu tirdzniecības platības kategorijas**

Definīcija

Kopējam mazumtirdzniecības veikalu skaitam pievieno sadalījumu atbilstoši tirdzniecības platības kategorijai.

Lieto šādas kategorijas:

- mazāk nekā 120 m²,
- no 120 līdz 399 m²,
- no 400 līdz 999 m²,
- no 1 000 līdz 2 499 m²,
- no 2 500 līdz 4 999 m²,
- no 5 000 līdz 9 999 m²,
- 10 000 m² un vairāk.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Šis ir *mazumtirdzniecības veikalu skaita* (17 32 0) sadalījums.

Kods: **17 33 1**
Nosaukums: **Tirdzniecības platība**

Definīcija

Tirdzniecības platība ir preču pārdošanai un izstādīšanai izmantoto telpu novērtētā platība, t.i.:

- kopējā pircējiem pieejamā platība, ieskaitot pielaiķošanas kabīnes,
- letes un skatlogu platība,
- platība aiz letes, ko izmanto pārdevēji.

Tirdzniecības platībā neieskaita biroju telpas, preču glabāšanas un sagatavošanas telpas, darbnīcas, kāpņu telpas, ģērbtuves un citas palīgtelpas.

Kods: **17 34 0**
Nosaukums: **Iezīmētu tirdzniecības standu un/vai kiosku skaits**

Definīcija

Šis rādītājs aptver uzņēmuma īpašumā esošo vai nomāto tirdzniecības standu un/vai pastāvīgo kiosku kopējo skaitu, kur uzņēmums veic savu darbību. Pircēji parasti neieiet šo tirdzniecības vietu telpās, lai iepirktos, kā tas ir veikalu gadījumā. Tirdzniecības standus vai kioskus klasificē kā daļu no NACE Rev. 1 klases 52.62.

Kods: **18 10 0**
Nosaukums: **Lauksaimniecības, mežsaimniecības, zvejas un rūpniecisko darbību apgrozījums**

Definīcija

Agrozījuma daļa, kas iegūta, veicot NACE Rev. 1 A līdz F iedaļā klasificētās darbības.

Neieskaita apgrozījumu, kas iegūts, pārdodot tālāk preces un pakalpojumus, kuri iepirkti tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Minēto darbību apgrozījumu uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tas ir daļa no tīrā apgrozījuma.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no apgrozījuma (12 11 0).

Kods: **18 11 0**
Nosaukums: **Agrozījums no galvenās darbības jomas NACE Rev. 1 četrū rakstzīmju līmenī**

Definīcija

Agrozījuma daļa, kas iegūta uzņēmuma galvenajā darbības jomā. Uzņēmuma galveno darbības jomu nosaka saskaņā ar noteikumiem, kas paredzēti Padomes 1993. gada 15. marta Regulā (EEK) Nr. 696/93 par statistikas vienībām ražošanas sistēmas novērošanai un analīzei Kopienā ⁽¹⁾.

Ieskaita apgrozījumu, kas iegūts, pārdodot preces un pakalpojumus saskaņā ar apakšuzņēmuma līgumattiecībām. Neieskaita apgrozījumu, kas iegūts, pārdodot tālāk preces un pakalpojumus, kuri iepirkti tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Agrozījumu no galvenās darbības jomas NACE Rev. 1 četrū rakstzīmju līmenī uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tas ir daļa no tīrā apgrozījuma.

⁽¹⁾ OV L 76, 30.3.1993., 1. lpp.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no *apgrozījuma* (12 11 0).

Kods: **18 12 0**

Nosaukums: **Rūpniecisko darbību apgrozījums**

Definīcija

Apgrozījuma daļa, kas iegūta, veicot NACE Rev. 1 C līdz F iedaļā klasificētās darbības.

Ieskaita apgrozījumu, kas iegūts, pārdodot preces un pakalpojumus saskaņā ar apakšuzņēmuma līgumattiecībām. Neieskaita apgrozījumu, kas iegūts, pārdodot tālāk preces un pakalpojumus, kuri iepirkti tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Rūpniecisko darbību apgrozījumu uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tas ir daļa no *tīrā apgrozījuma*.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no *apgrozījuma* (12 11 0),

daļa no *lauksaimniecības, mežsaimniecības, zvejas un rūpniecisko darbību apgrozījuma* (18 10 0).

Kods: **18 12 1**

Nosaukums: **Apgrozījums no rūpnieciskām darbībām, izņemot celtniecību**

Definīcija

Apgrozījuma daļa, kas iegūta, veicot NACE Rev. 1 C līdz E iedaļā klasificētās darbības.

Ieskaita apgrozījumu, kas iegūts, pārdodot preces un pakalpojumus saskaņā ar apakšuzņēmuma līgumattiecībām. Neieskaita apgrozījumu, kas iegūts, pārdodot tālāk preces un pakalpojumus, kuri iepirkti tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Apgrozījumu no rūpnieciskām darbībām, izņemot celtniecību, uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tas ir daļa no *tīrā apgrozījuma*.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no *apgrozījuma* (12 11 0),

daļa no *lauksaimniecības, mežsaimniecības, zvejas un rūpniecisko darbību apgrozījuma* (18 10 0),

daļa no *rūpniecisko darbību apgrozījuma* (18 12 0).

Kods: **18 12 2**

Nosaukums: **Celtniecības darbību apgrozījums**

Definīcija

Apgrozījuma daļa, kas iegūta, veicot NACE Rev. 1 F iedaļā klasificētās darbības.

Ieskaita apgrozījumu, kas iegūts, pārdodot preces un pakalpojumus saskaņā ar apakšuzņēmuma līgumattiecībām. Neieskaita apgrozījumu, kas iegūts, pārdodot tālāk preces un pakalpojumus, kuri iepirkti tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Celtniecības darbību apgrozījumu uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tas ir daļa no *tīrā apgrozījuma*.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no apgrozījuma (12 11 0),

daļa no lauksaimniecības, mežsaimniecības, zvejas un rūpniecisko darbību apgrozījuma (18 10 0),

daļa no rūpniecisko darbību apgrozījuma (18 12 0).

Kods: **18 13 0**

Nosaukums: **Pirkšanas un tālākas pārdošanas tirdzniecības darbību apgrozījums**

Definīcija

Apgrozījuma daļa, kas iegūta, uzņēmumam veicot pirkšanas un tālākas pārdošanas tirdzniecības darbības. Tā atbilst to preču realizācijas summai, kuras uzņēmums iepircis uz sava vārda un uz sava rēķina un pārdevis tālāk tādā pašā stāvoklī, kādā tās iepirkas, vai arī pēc tādu marķēšanas un iesaiņošanas darbību veikšanas, kādas parasti veic tirdzniecības uzņēmumos.

Šāda veida tālāku pārdošanu var iedalīt šādi:

— tālāka pārdošana citiem tirgotājiem, profesionāliem lietotājiem utt. (vairumtirdzniecība),

— tālāka pārdošana māsaimniecībām vai mazajiem patērētājiem (mazumtirdzniecība).

Šīs darbības klasificē NACE Rev. 1 G iedaļā (izņemot apkopes, remontdarbu, komisijas tirdzniecības vai tirdzniecības pēc līguma vairumtirdzniecības grupas 50.2, 50.4, 51.1 un 52.7).

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Pirkšanas un tālākas pārdošanas tirdzniecības darbību apgrozījumu uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tas ir daļa no *tīrā apgrozījuma*.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Apgrozījuma (12 11 0) daļa.

Kods: **18 14 0**

Nosaukums: **Starpniecības (aģenta) darbību apgrozījums**

Definīcija

Apgrozījuma daļa, kas iegūta no uzņēmuma starpniecības darbības. Tā atbilst komisijas maksām par trešo personu vārdā un uzdevumā veiktu pirkšanu un pārdošanu un līdzīgām darbībām.

Šīs darbības klasificē NACE Rev. 1 grupā 51.1.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Starpniecības darbību apgrozījumu uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tas ir daļa no *tīrā apgrozījuma*.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no apgrozījuma (12 11 0).

Kods: **18 15 0**

Nosaukums: **Pakalpojumu sniegšanas darbību apgrozījums**

Definīcija

Ieņēmumi no visiem sniegtajiem pakalpojumiem (banku un apdrošināšanas pakalpojumiem, uzņēmējdarbības un personiskiem pakalpojumiem).

Šis mainīgais lielums ietver tādu pakalpojumu sniegšanas darbību apgrozījumu, kas saistītas ar galveno vai sekundāro darbību jomu; dažus pakalpojumus var sniegt rūpniecības uzņēmumi. Šīs darbības klasificē NACE Rev. 1 H līdz K un M līdz O iedaļās un arī G iedaļas apkopes un remonta grupās 50.2, 50.4 un 52.7.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Pakalpojumu sniegšanas darbību apgrozījumu uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tas ir daļa no *tūrā apgrozījuma*.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no *apgrozījuma* (12 11 0).

Kods: **18 16 0**

Nosaukums: **Tirdzniecības un starpniecības darbību apgrozījums**

Definīcija

Apgrozījuma daļa, kas iegūta, uzņēmumam veicot pirkšanas un tālākas pārdošanas tirdzniecības darbības un starpniecības darbības. Tā atbilst to preču realizācijas summai, kuras uzņēmums iepircis uz sava vārda un uz sava rēķina un pārdevis tālāk tādā pašā stāvoklī, kādā tās iepirkas, vai arī pēc tādu marķēšanas un iesaiņošanas darbību veikšanas, kādas parasti veic tirdzniecības uzņēmumos, kā arī visai komisijas naudai par trešo personu vārdā un uzdevumā veiktu pirkšanu un pārdošanu un ieņēmumiem no līdzīgām darbībām.

Tālāku pārdošanu var iedalīt šādi:

- tālāka pārdošana citiem tirgotājiem, profesionāliem lietotājiem utt. (vairumtirdzniecība),
- tālāka pārdošana māsaimniecībām vai mazajiem patērētājiem (mazumtirdzniecība).

Šīs darbības klasificē NACE Rev. 1 G iedaļā (izņemot apkopes un remontdarbu grupas 50.2, 50.4 un 52.7).

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Tirdzniecības un starpniecības darbību apgrozījumu uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tas ir daļa no *tūrā apgrozījuma*.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no *apgrozījuma* (12 11 0).

Kods: **18 31 0**

Nosaukums: **Apgrozījums no ēkām**

Definīcija

Apgrozījuma daļa, kas iegūta, veicot NACE Rev. 1 F iedaļā klasificētās darbības, un kas attiecas uz konstrukcijām, kuras konstrukciju veidu klasifikācijā klasificē kā ēkas.

Ieskaita apgrozījumu, kas iegūts, pārdodot preces un pakalpojumus saskaņā ar apakšuzņēmuma līgumattiecībām. Neieskaita apgrozījumu, kas iegūts, pārdodot tālāk preces un pakalpojumus, kuri iepirkti tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Apgrozījumu no ēkām uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tas ir daļa no *tūrā apgrozījuma*.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no *apgrozījuma* (12 11 0),

daļa no *lauksaimniecības, mežsaimniecības, zvejas un rūpniecisko darbību apgrozījuma* (18 10 0),

daļa no *rūpniecisko darbību apgrozījuma* (18 12 0),

daļa no *celtniecības darbību apgrozījuma* (18 12 2).

Kods: **18 32 0**

Nosaukums: **Apgrozījums no inženiertehniskām būvēm**

Definīcija

Apgrozījuma daļa, kas iegūta, veicot NACE Rev. 1 F iedaļā klasificētās darbības, un kas attiecas uz konstrukcijām, kuras konstrukciju veidu klasifikācijā klasificē kā inženiertehniskās būves.

Ieskaita apgrozījumu, kas iegūts, pārdodot preces un pakalpojumus saskaņā ar apakšuzņēmuma līgumattiecībām. Neieskaita apgrozījumu, kas iegūts, pārdodot tālāk preces un pakalpojumus, kuri iepirkti tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Apgrozījumu no inženiertehniskām būvēm uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tas ir daļa no *tīrā apgrozījuma*.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no *apgrozījuma* (12 11 0),

daļa no *lauksaimniecības, mežsaimniecības, zvejas un rūpniecisko darbību apgrozījuma* (18 10 0),

daļa no *rūpniecisko darbību apgrozījuma* (18 12 0),

daļa no *celtniecības darbību apgrozījuma* (18 12 2).

Kods: **20 11 0**

Nosaukums: **Enerģētikas produktu pirkumi (to vērtība)**

Definīcija

Šajā mainīgajā lielumā jāietver visu enerģētikas produktu pirkumi pārskata periodā, bet tikai tādā gadījumā, ja tie ir iepirkti, lai tos izmantotu kā degvielu. Neieskaita enerģētikas produktus, kas iepirkti kā izejvielas vai tālākai pārdošanai bez pārveidošanas. Šo lielumu izsaka tikai vērtības izteiksmē.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Enerģētikas produktu pirkumus uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tie ir daļa no *izejvielām un palīgmateriāliem*.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no *kopējās preču un pakalpojumu iepirkumu summas* (13 11 0).

Kods: **20 21 0 līdz 20 31 0**

Nosaukums: **Enerģijas pirkumi atbilstoši produktam**

- Akmeņogļu pirkumi,
- koka pirkumi,
- akmeņogļu briķešu pirkumi,
- gāzeļļas pirkumi,
- smagās dīzeļdegvielas pirkumi,
- citu naftas produktu pirkumi,
- dabasgāzes pirkumi,
- iegūtās gāzes pirkumi,
- atjaunojamo enerģijas avotu pirkumi,
- siltumenerģijas pirkumi,
- elektroenerģijas pirkumi.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Atsevišķu enerģētikas produktu pirkumus uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tie ir daļa no *izejvielām un palīgmateriāliem*.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no *enerģētikas produktu pirkumiem* (20 11 0).

Kods: **21 11 0**

Nosaukums: **Ieguldījumi iekārtās un ierīcēs piesārņojuma kontrolei un īpašās piesārņojuma novēršanas papildierīcēs (galvenokārt end-of-pipe iekārtās)**

Definīcija

Ieguldījumu izdevumi, ko rada darbības, kuru galvenais mērķis ir piesārņojuma un cita veida vides degradācijas profilakse, samazināšana un likvidēšana.

Neieskaita darbības, kurām ir labvēlīga ietekme uz vidi, bet kuras neatbilst vides aizsardzībai. Šā iemesla dēļ neieskaita darbības, kuras, lai gan tās ir labvēlīgas videi, galvenokārt nodrošina uzņēmuma tehniskās vajadzības vai iekšējās veselības aizsardzības un drošības vajadzības. Šis ierobežojums vairumā gadījumu attiecas uz otrreizējās pārstrādes darbībām, ko klasificē NACE 37.00 pozīcijā (otrrreizējā pārstrāde). Dati, kas savākti šai pozīcijai, nav jāiekļauj citās NACE pozīcijās (skat. vides aizsardzības darbību klasifikāciju *UNECE/Eurostat DOC/CES/822*).

End-of-pipe iekārtas attiecas uz papildu tehniskām iekārtām, ko paredzēts izmantot vides aizsardzībai. Šīs iekārtas darbojas neatkarīgi no ražošanas iekārtām vai ir ražošanas iekārtām pievienoti identificējami elementi, kas apstrādā radīto piesārņojumu, novērš piesārņojošu vielu emisiju vai izplatību vai arī mēra piesārņojuma apjomu (uzraudzība). Ieguldījumus aprēķina atbilstoši attiecīgās iekārtas pirkšanas cenai vai izbūves izmaksām, tostarp projektēšanas un uzstādīšanas izmaksām. Ieskaita arī šo iekārtu uzstādīšanai vajadzīgās zemes pirkuma izmaksas. Nav jāieskaita izdevumi, kas radušies, lai nodrošinātu veselības aizsardzības un drošības normu izpildi darba vietā.

Šie ieguldījumi attiecas uz tādām darbībām kā profilakse attiecībā uz atkritumu un notekūdeņu izlaidi, šā apjoma samazināšana un apstrāde, kaitīgo izmešu novēršana un likvidēšana vai samazināšana, piesārņotas augsnes un gruntsūdeņu apstrāde un izolēšana, trokšņu un vibrāciju līmeņa novēršana vai samazināšana, ekoloģisku vienību un ainavu saglabāšana, kā arī vides un atkritumu kvalitātes uzraudzība.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Ieguldījumus neregistrē bilancē. Tomēr bilancē vai darbības pārskata pielikumā parāda visu pamatlīdzekļu papildinājumus, realizāciju un nodošanu, kā arī šo pamatlīdzekļu vērtības korekcijas. Ieguldījumus iekārtās un ierīcēs piesārņojuma novēršanai un īpašās piesārņojuma novēršanas papildierīcēs ieskaita, bet neizdala atsevišķi uzņēmumu pārskatu pamatlīdzekļu sarakstā postenī *pamatlīdzekļi –materiālie aktīvi*. Grāmatvedības konsultatīvā padome ir ierosinājusi, ka šai informācijai vajadzētu būt pieejamai.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no *bruto kapitālieguldījumiem materiālās lietās* (15 11 0).

Kods: **22 11 0**

Nosaukums: **Kopējie iekšējās pētniecības un attīstības izdevumi**

Definīcija

Pētniecība un eksperimentālās izstrādes ietver sistematisku radošo darbu, lai vairotu zināšanas, tostarp zināšanas par cilvēku, kultūru un sabiedrību, un šo zināšanu izmantošanu jaunu pielietojumu atklāšanā.

Iekšējie izdevumi ir visi uzņēmumā veiktās pētniecības un attīstības izdevumi neatkarīgi no to avotiem.

Pētniecības un attīstības izdevumi ir jāatsķir no izdevumiem dažādām saistītām darbībām. Tādēļ pētniecības un attīstības izdevumos neieskaita šādus izdevumus:

- izdevumi izglītībai un apmācībai,
- izdevumi citām zinātniskām un tehnoloģiskām darbībām (piemēram, informācijas pakalpojumiem, pārbaudēm un standartizācijai, tehniski ekonomiskajiem pamatojumiem utt.),
- izdevumi citām rūpnieciskām darbībām (piemēram, rūpnieciskiem jauninājumiem, kas nav ietverti citur),
- izdevumi finansēšanas darbībām (to skaitā citām administrēšanas un citām netiešā atbalsta darbībām).

Iekšējos izdevumus novērtē pēc ražošanas izmaksām un tajos ietver visas darbības izmaksas, to skaitā darbaspēka izmaksas un kapitālizdevumus.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Atkarībā no valsts likumdošanas pētniecības un attīstības izdevumus var reģistrēt vienā no trim posteņiem: “nemateriālo aktīvu aprīte”, “materiālo aktīvu aprīte” vai “saimnieciskās darbības izdevumi”.

Ja saskaņā ar valsts tiesību aktiem šos izdevumus drīkst daļēji vai pilnībā kapitalizēt, tos uzņēmumu pārskatos iekļauj nemateriālo aktīvu izmaiņās *postenī pamatlīdzekļi — nemateriālie aktīvi — pētniecības un attīstības izdevumi*.

Ja saskaņā ar valsts tiesību aktiem tos tikai daļēji kapitalizē vai vispār nekapitalizē, kārtējie izdevumi ir daļa no *posteņiem izejvielas un palīgmateriāli, citas ārējās izmaksas, personāla izmaksas un pārējās saimnieciskās darbības izmaksas*, un kapitālizdevumus iekļauj uzņēmumu pārskatos reģistrētajā materiālo aktīvu aprītē *postenī pamatlīdzekļi — materiālie aktīvi*.

Kods: **22 12 0**

Nosaukums: **Kopējais pētniecībā un attīstībā nodarbinātā personāla skaits**

Definīcija

Pētījumi un eksperimentālās izstrādes ietver sistemātisku radošo darbu, lai vairotu zināšanas, tostarp zināšanas par cilvēku, kultūru un sabiedrību, un šo zināšanu izmantošanu jaunu pielietojumu atklāšanā.

Jāieskaita visas personas, kas ir tieši nodarbinātas pētniecībā un attīstībā, kā arī personas, kas sniedz tiešus pakalpojumus, piemēram, pētniecības un attīstības vadītāji, administratori un ierēdņi. Šeit nav jāieskaita personas, kas sniedz netiešus pakalpojumus, piemēram, virtuves un drošības dienesta darbinieki, pat ja viņu algas kā pieskaitāmās izmaksas ir iekļautas izdevumu novērtējumā.

Pētniecības un attīstības personāls ir jāatsķir no dažādu saistītu darbību personāla. Tādēļ pētniecības un attīstības personālā neieskaita šādus darbiniekus:

- izglītībā un apmācībā nodarbinātais personāls,
- personāls, kas nodarbināts citās zinātniskās un tehnoloģiskās darbībās (piemēram, informācijas pakalpojumu sniegšanā, pārbaudēs un standartizācijā, tehniski ekonomisko pamatojumu gatavošanā utt.),
- personāls, kas nodarbināts citās rūpnieciskās darbībās (piemēram, saistībā ar rūpnieciskiem jauninājumiem, kas nav ietverti citur),
- personāls, kas nodarbināts administrācijā un citās netiešā atbalsta darbībās.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Kopējo pētniecībā un attīstībā nodarbinātā personāla skaitu uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tas ir daļa no nodarbināto personu skaita, ko reģistrē uzņēmuma pārskata pielikumā (43. panta 8. punkts).

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no nodarbināto personu skaita (16 11 0).

Kods: **23 11 0**
 Nosaukums: **Maksājumi apakšuzņēmējiem**

Definīcija (attiecībā uz rūpniecību - NACE Rev. 1 no C līdz E iedaļai)

Maksājumi apakšuzņēmējiem ir maksājumi, ko uzņēmums veic trešām personām apmaiņā pret rūpniecības precēm un pakalpojumiem, kas piegādāti saskaņā ar apakšlīguma attiecībām, ko definē šādi:

Divus uzņēmumus saista *apakšlīguma attiecības*, ja vienlaicīgi izpildās šādi divi nosacījumi A un B:

- A. pircēja uzņēmums, saukts arī par *galveno darbuzņēmēju*, piedalās produkta izstrādē, sniedzot *piegādātājam uzņēmumam*, sauktam arī par *apakšuzņēmēju*, tehniskos parametrus (visus vai daļu), un/vai piegādā tam pārstrādājamus materiālus;
- B. pircēja uzņēmums pārdod apakšlīgumā paredzēto produktu vai nu vienu pašu vai kā kompleksa produkta daļu un uzņemas produkta garantijas saistības.

Piezīme: Tikai produkta krāsas, izmēra vai kataloga numura norādīšana nav attiecināma uz tehniskajiem parametriem. Produktu ražošana pēc pasūtījuma pati par sevi nenozīmē apakšlīguma attiecības.

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Maksājumi apakšuzņēmējiem uzņēmumu pārskatos nav obligāti jāizdala atsevišķi. Tos var iekļaut posteņos *citas ārējās izmaksas* vai *pārējās saimnieciskās darbības izmaksas*.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Kopējās preču un pakalpojumu iepirkumu summas (13 11 0) daļa.

Kods: **25 11 1**
 Nosaukums: **Apgrozījuma procentuālā daļa darījumos ar mazumtirgotājiem**

Definīcija

Tā ir vairumtirdzniecības uzņēmumu apgrozījuma (NACE Rev. 1 51. nodaļa) daļa, ko veido darījumi ar mazumtirgotājiem. Šī daļa atbilst tradicionālajai shēmai: ražotājs → vairumtirgotājs → mazumtirgotājs → pircējs. Šo daļu aprēķina, ņemot vērā "pirkšanas un tālākas pārdošanas tirdzniecības darbību apgrozījumu" (18 13 0).

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Apgrozījuma procentuālo daļu darījumos ar mazumtirgotājiem uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tā ir daļa no *tīrā apgrozījuma* un *pārējiem saimnieciskās darbības ieņēmumiem*.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no *apgrozījuma* (12 11 0),

daļa no *pirkšanas un tālākas pārdošanas tirdzniecības darbību apgrozījuma* (18 13 0).

Piezīme: Šis mainīgais lielums kopā ar attiecīgiem mainīgajiem lielumiem par profesionāliem lietotājiem (25 11 2) un gala patērētājiem (25 11 3) veido *pirkšanas un tālākas pārdošanas tirdzniecības darbību apgrozījuma* (18 13 0) pilnīgu sadalījumu.

Kods: **25 11 2**
 Nosaukums: **Apgrozījuma procentuālā daļa darījumos ar profesionāliem lietotājiem (vairumtirgotājiem un citiem)**

Definīcija

Tā ir vairumtirdzniecības uzņēmumu apgrozījuma (NACE Rev. 1 51. nodaļa) daļa, ko veido darījumi ar profesionāliem lietotājiem (uzņēmumiem, institūcijām, valdības iestādēm utt.) un vairumtirgotājiem. Šeit neieskaita pārdošanu mazumtirgotājiem un gala patērētājiem. Vairumtirgotāji var izveidot kompleksu tirdzniecības tīklu, kurā pirms gala patērētāja ir vairāki vairumtirgotāji.

Šo apgrozījuma daļu aprēķina, ņemot vērā "pirkšanas un tālākas pārdošanas tirdzniecības darbību apgrozījumu" (18 13 0).

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Apgrozījuma procentuālo daļu darījumos ar profesionāliem lietotājiem uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tā ir daļa no *tīrā apgrozījuma un pārējiem saimnieciskās darbības ieņēmumiem*.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no *apgrozījuma* (12 11 0),

daļa no *pirkšanas un tālākas pārdošanas tirdzniecības darbību apgrozījuma* (18 13 0).

Piezīme: Šis mainīgais lielums kopā ar attiecīgiem mainīgajiem lielumiem par mazumtirgotājiem (25 11 1) un gala patērētājiem (25 11 3) veido *pirkšanas un tālākas pārdošanas tirdzniecības darbību apgrozījuma* (18 13 0) pilnīgu sadalījumu.

Kods: **25 11 3**

Nosaukums: **Apgrozījuma procentuālā daļa darījumos ar gala patērētājiem**

Definīcija

Tā ir vairumtirdzniecības uzņēmumu apgrozījuma (NACE Rev. 1 51. nodaļa) procentuālā daļa, ko veido darījumi ar gala patērētājiem. Tā atbilst vairumtirgotāju sekundārajai darbībai mazumtirgotāju statusā.

Šo daļu aprēķina, ņemot vērā "pirkšanas un tālākas pārdošanas tirdzniecības darbību apgrozījumu" (18 13 0).

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

Apgrozījuma procentuālo daļu darījumos ar gala patērētājiem uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tā ir daļa no *tīrā apgrozījuma un pārējiem saimnieciskās darbības ieņēmumiem*.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no *apgrozījuma* (12 11 0),

daļa no *pirkšanas un tālākas pārdošanas tirdzniecības darbību apgrozījuma* (18 13 0).

Piezīme: Šis mainīgais lielums kopā ar attiecīgiem mainīgajiem lielumiem par mazumtirgotājiem (25 11 1) un profesionāliem lietotājiem (25 11 2) veido *pirkšanas un tālākas pārdošanas tirdzniecības darbību apgrozījuma* (18 13 0) pilnīgu sadalījumu.

Kods: **25 21 1**

Nosaukums: **No vairumtirgotājiem un iepircēju grupām izdarīto pirkumu procentuālā daļa**

Definīcija

Šis rādītājs, kas raksturo mazumtirdzniecības apgādes tīklu, ir mazumtirgotāja izdarīta aproksimācija, lai novērtētu vairumtirgotāju un iepircēju grupu izdarīto tiešo pirkumu daļu.

Šo pirkumu daļu aprēķina, ņemot vērā "preču un pakalpojumu pirkumus, kas izdarīti to tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī, kādā tie saņemti" (13 12 0).

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

No vairumtirgotājiem un iepircēju grupām izdarīto pirkumu procentuālo daļu uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tā ir daļa no *izejvielām un palīgmateriāliem, citām ārējām izmaksām un pārējām saimnieciskās darbības izmaksām*.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no *kopējās preču un pakalpojumu iepirkumu summas* (13 11 0),

daļa no *preču un pakalpojumu pirkumiem, kas izdarīti to tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī, kādā tie saņemti* (13 12 0).

Jāņem vērā, ka "no vairumtirgotājiem un iepircēju grupām izdarīto pirkumu procentuālā daļa" (25 21 1) un "no ražotājiem izdarīto pirkumu procentuālā daļa" (25 21 2) var neatbilst "kopējiem tālākai pārdošanai paredzētiem pirkumiem" (13 12 0). Pirmie divi mainīgie lielumi neietver, piemēram, pirkumus no mazumtirgotājiem un lietotu preču pirkumus no profesionāliem/privātiem lietotājiem.

Kods: **25 21 2**

Nosaukums: **No ražotājiem izdarīto pirkumu procentuālā daļa**

Definīcija

Šis rādītājs, tāpat kā 25 21 1, raksturo mazumtirdzniecības apgādes tīklu. Tā ir mazumtirgotāja veikta aproksimācija, lai novērtētu no ražotājiem izdarīto tiešo pirkumu daļu.

Pirkumu daļu aprēķina, ņemot vērā "preču un pakalpojumu pirkumus, kas izdarīti to tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī, kādā tie saņemti" (13 12 0).

Saikne ar uzņēmumu pārskatiem

No ražotājiem izdarīto pirkumu procentuālo daļu uzņēmumu pārskatos nedrīkst izdalīt atsevišķi. Tā ir daļa no *izejvielām un palīgmateriāliem, citām ārējām izmaksām un pārējām saimnieciskās darbības izmaksām*.

Saikne ar pārējiem mainīgajiem lielumiem

Daļa no *kopējās preču un pakalpojumu iepirkumu summas* (13 11 0),

daļa no preču un pakalpojumu pirkumiem, kas izdarīti to tālākai pārdošanai tādā pašā stāvoklī, kādā tie saņemti (13 12 0).

Jāņem vērā, ka "no vairumtirgotājiem un iepircēju grupām izdarīto pirkumu procentuālā daļa" (25 21 1) un "no ražotājiem izdarīto pirkumu procentuālā daļa" (25 21 2) var neatbilst "kopējiem tālākai pārdošanai paredzētiem pirkumiem" (13 12 0). Pirmie divi mainīgie neietver, piemēram, pirkumus no mazumtirgotājiem un lietotu preču pirkumus no profesionāliem vai privātiem lietotājiem.
